

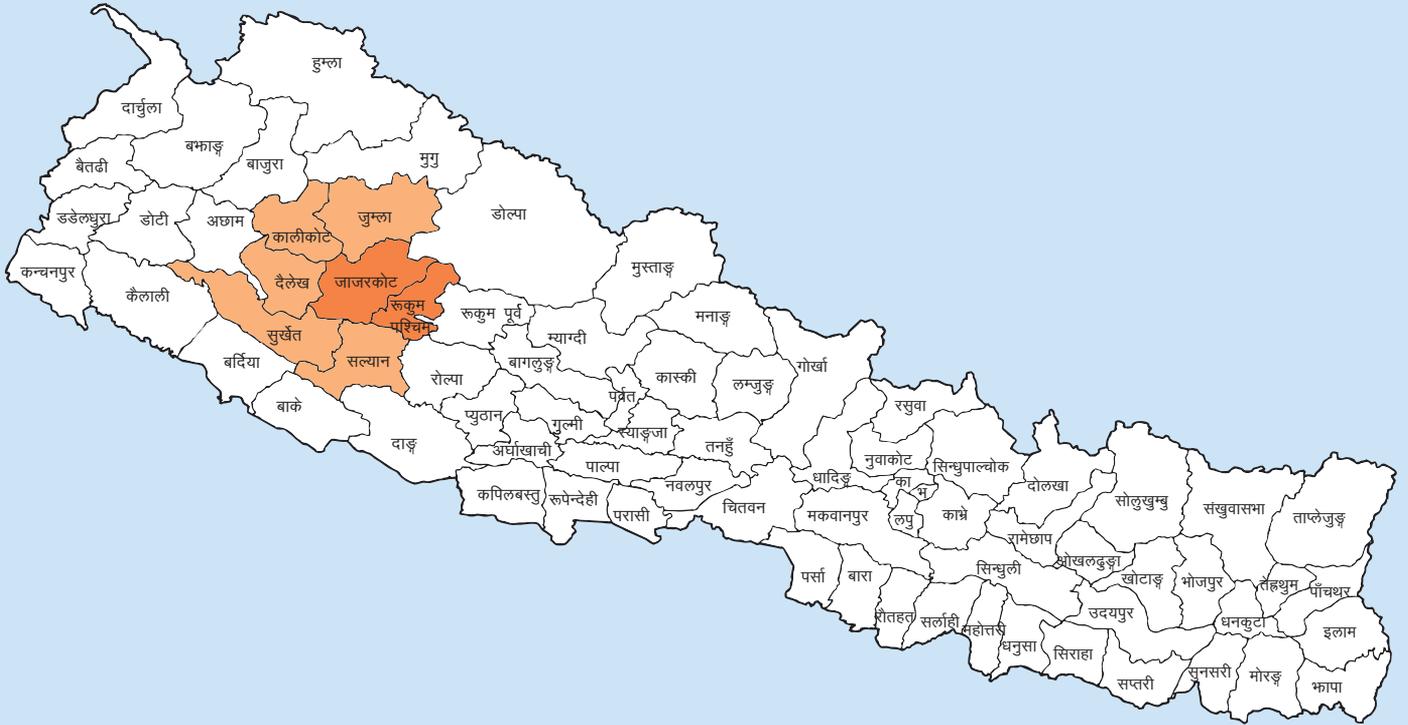

पूर्ण खोप, सुरक्षित भविष्य

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा सञ्चालन गरिने खोप अभियान सञ्चालन निर्देशिका

२०८०/८१

नेपाल सरकार

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

स्वास्थ्य सेवा विभाग

परिवार कल्याण महाशाखा

टेक, काठमाडौं

यो निर्देशिका २०८० साल कार्तिक १७ गते गएको भूकम्पबाट प्रभावित भएका ७ वटा जिल्लाहरूमा सञ्चालन गरिने खोप अभियानको सन्दर्भमा मुख्यतः खोप केन्द्रमा खटिने खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई लक्षित गरेर तयार गरिएको छ। यद्यपि यो निर्देशिकाले सङ्घ, प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय तह र स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुख एवम् खोप कार्यक्रम व्यवस्थापक, खोप तथा भ्याक्सिन व्यवस्थापन सुपरीवेक्षकहरूलाई समेत मार्गदर्शन पुग्नेछ।

यो अभियानमा नेपालको खोप कार्यक्रमलाई निरन्तर सहयोग गर्दै आएका विकास साभेदारहरू

विषय सूचि

१. परिचय	३
२. लक्ष्य	३
३. उद्देश्य	३
४. खोप अभियान सञ्चालन मिति	४
५. दादुरा-रुबेला खोप	४
६. टि.सि.भी. खोप	५
७. खोप अभियानको पूर्वतयारी र सञ्चालन	७
७.१ खोप अभियानको पूर्वतयारी	७
७.२ खोप अभियान सञ्चालनको सूक्ष्म योजना	९
७.३ खोप तथा खोप सामग्रीको अनुमान	१३
७.४ खोप केन्द्र सञ्चालन	१४
७.५ खोप सेसनको अन्त्यमा गर्नुपर्ने कार्यहरू	१८
८. खोप अभियानको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण	१८
९. खोप कभरेजको द्रुत सुलभ अनुगमन	१९
१०. अभिलेख तथा प्रतिवेदन	२१
११. प्रयोग गरेको सिरिञ्ज, निडिल र अन्य फोहरको विर्सजन	२१
१२. अभियानपछि नियमित खोपको सुदृढीकरण	२२
१३. ए.ई.एफ.आई.को अनुगमन	२३
१३.१ परिचय	२३
१३.२ एनाफाइलेक्सिसको पहिचान र व्यवस्थापन	२४
१३.३ खोप अभियानमा हुने ए.ई.एफ.आई.को उपचार/प्रेषणको पूर्वतयारी	२८
१३.४ टक्सिस शक सिण्ड्रमको पहिचान र व्यवस्थापन	२९

१३.५ ए.ई.एफ.आई.को अभिलेख तथा प्रतिवेदन	२९
१३.६ ए.ई.एफ.आई. र सञ्चार	२९
१४. बजेटको व्यवस्था र खर्च गर्ने आधार	३०
अनुसूचीहरू:	
राष्ट्रिय खोप तालिका	३२
नियमित खोप लिन छुटेका बालबालिकालाई ५ वर्षको उमेरसम्म छुट खोप दिने तालिका	३३
भूकम्पबाट बढी प्रभावित भएका जिल्लाहरू (जाजरकोट र रुकुम-पश्चिम) मा प्रयोग हुने फारमहरू	३४
भूकम्पबाट कम प्रभावित ५ जिल्लाहरू (जुम्ला, कालिकोट, दैलेख, सुर्खेत र सल्यान) मा प्रयोग हुने फारमहरू	५५

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा सञ्चालन गरिने खोप अभियान सञ्चालन निर्देशिका

२०८०/८१

१. परिचय

यही २०८० साल कार्तिक १७ गते जाजरकोट जिल्लाको रामीडाँडा केन्द्र बिन्दु भएर गएको भूकम्पबाट जाजरकोट र रुकुम-पश्चिम जिल्ला बढी प्रभावित भएका छन् भने आसपास जिल्लाहरू पनि प्रभावित भएका छन् ।

यस प्रकारको मानवीय आपतकालीन अवस्थामा श्वास-प्रश्वासको माध्यमबाट सर्ने र दूषित पानी तथा खानेकुराबाट सर्ने रोगहरू फैलिन सक्ने जोखिमलाई ध्यान दिँदै जनसमुदायलाई निश्चित केही रोगहरूबाट सुरक्षित गराउने उद्देश्यले यो खोप अभियान सञ्चालन गरिँदैछ । प्रस्तुत विषयवारे राष्ट्रिय खोप सल्लाहकार समितिको सिफारिस अनुसार नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले हाललाई उपरोक्त जिल्लाहरूमा दादुरा-रुबेला खोप र टाइफाइड रोग विरुद्धको (टि.सि.भी.) खोप प्रदान गर्ने निर्णय गरेको छ ।

२. लक्ष्य

लक्षित उमेरका व्यक्तिलाई तोकिएका खोप लगाएर जनसमुदायमा ती रोगहरू विरुद्ध प्रतिरोधात्मक क्षमता अभिवृद्धि गरेर ती रोगबाट संक्रमण हुनसक्ने सम्भावनालाई न्यूनीकरण गर्नु नै यो खोप अभियानको लक्ष्य हो । साथै ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूको नियमित खोपको अवस्था पहिचान गरी छुट मात्रा लगाउन सहजीकरण गर्नु पनि यो अभियानको लक्ष्य रहेको छ ।

३. उद्देश्य

यो अभियानका उद्देश्यहरू निम्नबमोजिम रहेका छन् :

- भूकम्पबाट बढी प्रभावित भएका जाजरकोट र रुकुम-पश्चिम जिल्लामा
  - » ६ महिना देखि १५ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकालाई दादुरा रूबेला खोप दिने ।
  - » १६ वर्ष देखि ४५ वर्षसम्मका सबै व्यक्तिहरूलाई टि.सि.भी. खोप दिने ।
- भूकम्पबाट कम प्रभावित ५ जिल्लाहरू (जुम्ला, कालिकोट, दैलेख, सुर्खेत र सल्यान)मा १६ वर्ष देखि ४५ वर्षसम्मका सबै व्यक्तिहरूलाई टि.सि.भी. खोप दिने ।

४. खोप अभियान सञ्चालन मिति : २०८० साल पौष ५ गते देखि १४ गतेसम्म

५. दादुरा-रुबेला खोप

दादुरा-रुबेला खोपले दादुरा, रुबेला र कन्जेन्टल रुबेला सिण्ड्रोम हुनबाट सुरक्षित गर्दछ। यो खोप सुरक्षित र प्रभावकारी छ। यो खोपलाई जीवित तर कमजोर भाइरसबाट बनाइएको हुन्छ। यो खोप सुख्खा धुलोको रूपमा भायलमा उपलब्ध हुन्छ। त्यसैले यो खोप दिनु अघि खोपसँगै उपलब्ध भएको घोलकसँग मिसाएर मात्र तयार गर्नुपर्छ। यो खोप १० मात्राको भायलमा उपलब्ध हुन्छ। यो खोपको भि.भि.एम. भायलको बिकोको माथिल्लो भागमा हुन्छ।

लक्षित समूह: ६ महिना देखि १५ वर्ष मूनिका सम्पूर्ण बालबालिकाहरू तथा विद्यालयको हकमा १० कक्षासम्मका विद्यार्थीहरू

५.१ कोल्ड चैन

- यो खोपलाई ढुवानी र भण्डारण गर्दा $+२^{\circ}$ से. देखि $+८^{\circ}$ से. तापक्रम कायम गर्नु पर्दछ।
- यो खोप घोल्ने बेलामा घोलकको तापक्रम पनि खोपको तापक्रम जत्तिकै हुनुपर्छ। त्यसैले खोप घोल्नु भन्दा कम्तिमा १२ घण्टा अगाडि घोलकलाई $+२^{\circ}$ से. देखि $+८^{\circ}$ से. तापक्रममा भण्डारण गरेको सुनिश्चित गर्नुपर्छ। तर घोलकलाई कदापी जम्ने तापक्रममा भण्डारण गर्नु हुँदैन।
- दादुरा-रुबेला खोप घोलेको ६ घण्टापछि वा खोप सेसनको अन्त्यपछि जुन पहिला आउँछ, तेही प्रयोग गर्नु हुँदैन।
- यो खोप प्रयोग गर्नु अघि कुनै किसिमबाट दुषित नभएको, भि.भि.एम. प्रयोग गर्न मिल्ने अवस्थामा भएको, म्याद समाप्त नभएको र कोल्डचेन उपयुक्त अवस्थामा भएको एकिन गर्नु पर्दछ।
- यो खोप घोलीसकेपछि त्यही स्थान वा त्यही खोप सेसनमा मात्र दिन मिल्छ। तर घोलीसकेपछि एक ठाउँबाट अर्को ठाउँ, वा अर्को खोप सेसनमा लगेर कदापी दिन हुँदैन।

५.२ खोपको मात्रा : मात्रा ०.५ मि.लि.

५.३ खोप लगाउने स्थान : बायाँ पाखुराको माथिल्लो भाग

नोट : यदि २४ घण्टा भित्र नियमित खोपमा दादुरा रुबेला खोप लिएको भए अभियानको समयमा दादुरा रुबेला खोप **दायाँ पाखुरामा दिने**। यो खोप अभियानमा पहिले खोप लिएका नलिएका सबै बालबालिकालाई दादुरा रुबेला खोप दिने। अभियानमा दादुरा-रुबेला खोप लिएका ५ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई नियमित खोप सेवामा कम्तिमा २४ दिनको अन्तराल पछि मात्र दादुरा-रुबेला र जे.ई खोप दिने।

५.४ खोप लगाउने तरिका

- यो खोपसँग उपलब्ध गराएको घोलक मिसाएर यो खोप घोल्नु पर्दछ। तर यो खोप घोल्ल अरु घोलक कदापी प्रयोग गर्नु हुँदैन।

- यो खोप घोलन प्रत्येक भायलको लागि नयाँ डिस्पोजेबल घोलक सिरिञ्ज प्रयोग गर्नुपर्छ ।
- यो खोप घोलेपछि भायललाई भ्याक्सिन क्यारिएरको मुखमा राखेको फोम प्याडमा राख्नुपर्छ ।
- यो खोप लगाउन ०.५ मि.लि.को ए.डी. सिरिञ्ज प्रयोग गर्नुपर्छ ।
- प्रत्येक बालबालिकालाई खोप दिनु अगाडी मात्र खोप ए.डि. सिरिञ्जमा तानेर दिनुपर्छ ।
- यो खोप छाँला र मासु बीच (subcutaneous) मा दिनुपर्छ । यसको लागि सूईलाई ४५° कोण पारेर दिनुपर्छ ।

५.५ खोप लगाएपछि हुनसक्ने असरहरू

- हल्का ज्वरो आउने, टाउको दुख्ने ।
- खोप लगाएको ठाँउमा रातो हुने, सुन्निने र दुख्ने ।
- खोप लगाएको एक हप्तापछि शरीरमा दादुराको जस्तै विमिराहरू आउने ।
- एनाफाइलेक्सिस प्रतिक्रिया हुने, तर यस प्रकारको अवस्था विरलै हुन्छ ।

५.६ खोप दिन नहुने अवस्था

- पहिला दादुरा-रुबेला खोप लगाउँदा गम्भिर प्रकारको प्रतिकूल असर देखा परेको भएमा ।
- एड्सका लक्षणहरू देखा परेको भएमा ।
- प्रतिरोधात्मक शक्ति कम गराउने रोग वा उपचार वा औषधि जस्तै Chemotherapy, corticosteroids प्रयोग गरिरहेको भएमा ।
- उच्च ज्वरो आएको वा सिकिस्त विरामी भएको ।
- उपचार शुरु नगरेका क्षयरोगको विरामी ।
- गर्भवती महिला ।

६. टि.सि.भी. खोप

टि.सि.भी. (टाइफाइड कन्जुगेट भ्याक्सिन) खोप टाइफाइड रोग विरुद्धको दिइने खोप हो । यो खोप सुरक्षित र प्रभावकारी छ । यो खोप ५ मात्राको भायलमा उपलब्ध हुन्छ । यो खोप नियमित खोपमा १५ महिनाको उमेरमा दिइन्छ । विगतमा सञ्चालन गरिएको टि.सि.भी. खोप अभियानमा १५ महिना देखि १५ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई यो खोप दिइएको थियो । तर भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा सञ्चालन गरिने यस अभियानमा यो खोप १६ वर्ष देखि ४५ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरूलाई दिइनेछ ।

६.१ कोल्ड चेन

- यो खोप भण्डारण र ढुवानी गर्दा $+२^{\circ}$ से. देखि $+८^{\circ}$ से. तापक्रम कायम गर्नु पर्दछ ।
- यो खोप धेरै चिसोसँग संवेदनशिल भएकोले कदापि जम्ने तापक्रममा राख्नु हुदैन ।
- कोल्ड बक्स, भ्याक्सिन क्यारियरमा कण्डिसनिङ्ग गरेको आइस प्याक मात्र प्रयोग गर्नु पर्दछ ।
- खोप भायलमा भि.भि.एम. रहेको हुँदा भि.भि.एम. १ वा २ भएको मात्र प्रयोग गर्नु पर्दछ ।
- अभियानमा प्रयोग गरिने खोपमा बहुमात्रा खोप भायल नीति लागू हुदैन ।

६.२ खोपको मात्रा : ०.५ मि.लि.

६.३ खोप लगाउने स्थान : बाँया पाखुराको बीच बाहिरी भागमा

६.४ खोप लगाउने तरिका

- यो खोप तयारी भोलको रुपमा उपलब्ध हुन्छ ।
- खोपको रङ्ग परिवर्तन भएको छ कि छैन, धेरै चिसोको कारणले विग्रिएको छ कि छैन, म्याद गुज्रिएको छ कि छैन, भि.भि.एम. ठीक अवस्थामा छ कि छैन भनी हेर्नु पर्दछ ।
- यो खोप लगाउनु पहिले खोप भायललाई राम्ररी हल्लाउनु पर्दछ ।
- खोलेको खोप भायललाई भ्याक्सिन क्यारियरको माथिल्लो भागमा राखेको फोम प्याडमा राख्नुपर्छ ।
- यो खोप लगाउन ०.५ मि.लि.को ए.डी. सिरिञ्ज प्रयोग गर्नुपर्छ ।
- प्रत्येक बालबालिकालाई खोप दिनु अगाडी मात्र खोप सिरिञ्जमा तानेर दिनुपर्छ ।
- यो खोप मासुभिन्न (Intramuscular) दिनुपर्छ । यसको लागि सूईलाई ९०° कोण पारेर दिनु पर्दछ ।

६.५ खोप लगाएपछि हुनसक्ने असरहरू

- हल्का ज्वरो आउने, टाउको दुख्ने ।
- खोप लगाएको ठाँउमा रातो हुने, सुन्निने र दुख्ने ।
- हात गोडा, जोर्नी दुख्ने
- एनाफाइलेक्सिस् प्रतिक्रिया हुने, तर यस प्रकारको अवस्था विरलै हुने ।

६.६ खोप दिन नहुने अवस्था

- पहिले यो खोप वा यो खोपमा भएका अन्तरनिहित तत्व जस्तै Sodium Chloride, Phosphate Buffer, 2-Phenoxyethanol, तथा खाना वा कुनै वस्तुसँग गम्भिर प्रकृतिको एलर्जिक प्रतिक्रिया (एनाफाइलेक्सिस्) देखिएको भएमा ।
- गर्भवती र पूर्ण स्तनपान ६ महिना सम्म गराइरहेका महिला ।
- एड्स भएको अवस्था ।
- उच्च ज्वरो र सिकिस्त विरामी भएको अवस्था ।

७. खोप अभियानको पूर्वतयारी र सञ्चालन

भूकम्पबाट प्रभावित भएका कर्णाली प्रदेशका ७ जिल्लाहरूमा यो खोप अभियान सञ्चालन गरिन्छ। खोप अभियान सञ्चालनको दृष्टिकोणले ती ७ जिल्लाहरूलाई निम्नानुसार दुई समूहमा वर्गिकरण गरिएको हुँदा सो अनुसार खोप अभियानको पूर्वतयारी र सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ।

- भूकम्पबाट बढी प्रभावित जिल्लाहरू : जाजरकोट र रुकुम-पश्चिम
- भूकम्पबाट कम प्रभावित जिल्लाहरू : जुम्ला, कालिकोट, दैलेख, सुर्खेत र सल्यान।

७.१ खोप अभियानको पूर्वतयारी

(क) जिल्ला तहको अभिमुखीकरण तथा योजना तर्जुमा गोष्ठी

- अवधि
  - » भूकम्पबाट बढी प्रभावित २ जिल्लाहरूमा २ दिन
  - » भूकम्पबाट कम प्रभावित ५ जिल्लाहरूमा १ दिन
- स्थान : स्वास्थ्य कार्यालय वा पायक पर्ने स्थानीय तह
- सहभागी
  - » स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख र खोप कार्यक्रम फोकल व्यक्ति
  - » स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,
  - » स्वास्थ्य कार्यालयका अन्य सुपरीवेक्षक, र
  - » खोप अभियानमा संलग्न सहयोगी संस्थाबाट प्राविधिक कर्मचारीहरू।
- सहजकर्ता : तालिम प्राप्त
  - » स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख, खोप कार्यक्रम अधिकृत र कोल्डचेन फोकल व्यक्ति,
  - » प्रदेश र संघबाट खटिएका सुपरीवेक्षक, र
  - » सहयोगी संस्थाका प्राविधिक कर्मचारीहरू।

(ख) खोपदिने स्वास्थ्यकर्मीहरूको अभिमुखीकरण गोष्ठी

- अवधि: १ दिन
- स्थान : स्वास्थ्य कार्यालय वा पायक पर्ने स्वास्थ्य संस्था
- सहभागी : खोप केन्द्रमा परिचालन हुने खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीहरू

- सहजकर्ता
  - » स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख र खोप कार्यक्रम अधिकृत,
  - » स्थानीय तहको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख वा/र गोष्ठी सञ्चालन भएको स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको प्रमुख,
- » सहयोगी संस्थाका प्राविधिक कर्मचारीहरू ।

(ग) स्वयंसेवकहरूको अभिमुखीकरण गोष्ठी

- अवधि : १ दिन
- स्थान : स्थानीय तह वा स्वास्थ्य संस्था
- सहभागी : खोप केन्द्रमा परिचालन हुने स्वयंसेवकहरू
- सहजकर्ता : स्थानीय तहको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख वा/र गोष्ठी सञ्चालन भएको स्वास्थ्यको संस्था प्रमुख

(घ) जिल्ला खोप समन्वय समितिको अभिमुखीकरण गोष्ठी

- अवधि : १ दिन
- स्थान : जिल्ला सदरमुकाम स्थित उपयुक्त स्थान
- सहभागी : जिल्ला खोप समन्वय समितिका पदाधिकारीहरू
- सहजकर्ता
  - » स्वास्थ्य कार्यालयका प्रमुख र खोप कार्यक्रम अधिकृत
  - » संघ तथा प्रदेशबाट खटिएका सुपरीवेक्षक,
  - » सहयोगी संस्थाका प्राविधिक कर्मचारीहरू

जिल्ला खोप समन्वय समिति गठन सन्दर्भमा विगतमा सञ्चालित खोप अभियान अनुसार गर्ने ।

(ङ) स्थानीय तह खोप समन्वय समितिको अभिमुखीकरण गोष्ठी

- अवधि : १ दिन
- स्थान : स्थानीय तहको कार्यालय
- सहभागी : स्थानीय तह खोप समन्वय समितिका पदाधिकारीहरू
- सहजकर्ता :
  - » स्थानीय तहको स्वास्थ्य संयोजक वा/र गोष्ठी सञ्चालन भएको स्थानीय स्वास्थ्यको संस्था प्रमुख
  - » सहयोगी संस्थाका प्राविधिक कर्मचारीहरू ।

स्थानीय तह खोप समन्वय समिति गठन सन्दर्भमा विगतमा सञ्चालित खोप अभियान अनुसार गर्ने ।

(च) बहस-पैरवी, प्रचार-प्रसार र सामाजिक परिचालन

यो खोप अभियान छोटो अवधिको पूर्वतयारीमा सञ्चालन गरिने भएकोले बहस-पैरवी, प्रचार-प्रसार र सामाजिक परिचालन सम्बन्धी कार्यहरू गर्नुपर्छ :

- कटुवाल लगाउने, स्थानीय स्तरमा प्रचलनमा रहेका अन्य तरिका अपनाउने ।
- घनावस्ती भएका र शहरी भेगमा माइकिंग गर्ने ।
- खोप समन्वय समितिका पदाधिकारीबाट बहस-पैरवी गर्ने ।
- गाउँ/टोल एवम् घर-घरमा सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका परिचालन गर्ने ।
- एफ.एम. रेडियोबाट खोप अभियान सम्बन्धी सन्देश प्रसारण गर्ने ।
- राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्रको फेसबुकमा सूचनामुलक सामाग्रीहरू राख्ने ।
- जिल्ला तह एवम् स्थानीय स्तरका गैरसरकारी संस्था, धार्मिक सञ्जाल, क्लबहरू मार्फत प्रचार प्रसार र सामाजिक परिचालन गर्ने ।
- खोपको महत्वबारे छोटो भिडियोहरू टेलिभिजन च्यानलहरूबाट प्रसारण गर्ने ।
- रेडियो नेपालको प्रादेशिक प्रसारणबाट स्थानीय भाषामा खोप अभियान सम्बन्धी सूचना, सन्देशमुलक सामाग्री सम्प्रेषण गर्ने ।

७.२ खोप अभियान सञ्चालनको सूक्ष्म योजना

(क) लक्षित संख्या निर्धारण

- एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन शाखा (आई.एच.एम.आई.एस.)बाट प्रक्षेपण गरिएको लक्षित जनसंख्या र जनगणना मध्ये जुन धेरै हुन्छ सो संख्यालाई आधार बनाएर लक्षित संख्या निर्धारण गर्ने ।
- ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरू मध्ये नियमित खोप लिन छुटेका बालबालिकाको संख्या अनुमान गर्नको लागि स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको कार्यक्षेत्रको पछिल्लो ३ आर्थिक वर्षमा खोप नलिएका बालबालिकाको संख्यालाई आधार बनाउने । यसको लागि नियमित खोपको अभिलेख तथा प्रतिवेदन हेरेर प्रत्येक खोपको छुट मात्रा गणना गरेर अनुमान गर्ने ।

(ख) खोप केन्द्र स्थलको पहिचान

लक्षित उमेरका सबै व्यक्तिहरूलाई तोकिएका खोपहरू प्रदान गर्न सकिने गरी निम्न स्थानहरूमा खोप केन्द्र सञ्चालन गर्नुपर्छ :

- संस्थागत विद्यालय र सामुदायिक विद्यालयहरू
- नियमित खोप सेवा सञ्चालन गर्ने स्थान
- विगतका खोप अभियानमा सञ्चालन गरिएका खोप केन्द्रहरू
- नियमित खोप लिन छुटेका बालबालिकाहरू बस्ने स्थानलाई पायक पर्ने स्थान
- स्थानीय स्वास्थ्य संस्था : अभियानको अन्तिम दिन सञ्चालन गर्न उपयुक्त हुने

याद गर्नुहोस्,

- विगतमा खोप अभियान सञ्चालन गर्दा निर्धारण गरिएका खोप केन्द्रको अपेक्षित प्रगति न्यून भएको थियो भने त्यस भेगको लागि पायक पर्ने अन्य स्थानमा खोप केन्द्र निर्धारण गर्नुपर्छ ।
- खोप केन्द्र स्थलको पहिचान गर्दा स्थानीय खोप समन्वय समिति र सरोकारवालाहरूको राय सल्लाह पनि लिनुपर्छ ।
- खोप केन्द्र स्थल टाढा भएर वा पायक पर्ने स्थानमा नभएको कारणले खोप सेवा नलिएका समुदायलाई लक्षित गरेर खोप केन्द्र राख्ने स्थान निश्चित गर्नुपर्छ ।
- खोप केन्द्र सञ्चालन गर्नको लागि पर्याप्त ठाउँ र फर्निचर समेत उपलब्ध हुने कुरालाई विचार गरेर खोप केन्द्र रहने स्थान निर्धारण गर्नुपर्छ ।
- शहरी भेग, घना बस्ती, उद्योग, कारखाना, बाल मन्दिर, अनाथ आश्रम, बसपार्क जस्ता ठाउँमा पनि खोप केन्द्र निर्धारण गर्नुपर्छ ।

(ग) खोप टोलीको निर्धारण

- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी : अ.हे.व., अ.न.मी, हे.अ./सि.अ.हे.व, स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मि. मध्येबाट ।
- अभियानमा खोप दिन छनौट भएका तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीहरूबाट मात्र खोप दिने ।
- स्वयंसेवक छनौट गर्दा महिला स्वयंसेविका, महिला शिक्षिकालाई प्राथमिकता दिने र अपुग भएमा लेखपढ गर्न सक्ने स्थानीय व्यक्तिबाट छनौट गर्ने ।
- अभियानको बेला स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवकका लागि
  - » जाजरकोट र रुकुम पश्चिम गरी २ वटा जिल्लाको हकमा दादुरा रुबेला र टाइफाइड खोपको लागि छुट्टाछुट्टै बुथ सञ्चालन गरिनेछ र हरेक बुथमा १२५ जनासम्म लक्षित संख्याको लागि खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी १ जना र २ जना स्वयंसेवक । त्यसपछि हरेक १२५ जना लक्षित संख्याको लागि खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी थप १ जना ।
  - » सुर्खेत, सल्यान, दैलेख, जुम्ला, कालीकोट गरी ५ जिल्लाको हकमा हरेक २०० जनासम्म लक्षित संख्याको लागि खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी १ जना र २ जना स्वयंसेवक । त्यसपछि हरेक १२५ जना लक्षित संख्याको लागि खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी थप १ जना ।

(घ) खोप, खोप सामग्री तथा अन्य सामग्रीको विवरण

दादुरा-रुबेला खोपको लागि

- » दादुरा-रुबेला खोप : १० मात्राको भायल
- » दादुरा-रुबेला खोपको घोलक : ५ मि.लि.को एम्पुल
- » दादुरा-रुबेला खोप घोल्ने सिरिञ्ज : ५ मि.लि.को डिस्पोजेबल सिरिञ्ज
- » दादुरा-रुबेला खोप लगाउने सिरिञ्ज : ०.५ मि.ल.को ए.डि. सिरिञ्ज

- » सेफ्टी बक्स : ५ लिटर क्षमताको (प्रयोग गरेको १०० वटा सिरिञ्ज संकलन गर्न सकिने)
- » खोप रजिष्टर : दादुरा-रुबेला खोप अभियानको खोप रजिष्टर

टि.सि.भी. खोपको लागि

- » टि.सि.भी. खोप : ५ मात्राको भायल
- » खोप लगाउने सिरिञ्ज : ०.५ मि.ल.को ए.डि. सिरिञ्ज
- » सेफ्टी बक्स : ५ लिटर क्षमताको (प्रयोग गरेको १०० वटा सिरिञ्ज संकलन गर्न सकिने)

साथै, खोप अभियानमा दादुरा-रुबेला खोप वा/र टि.सि.भी. खोप लगाएको विवरण उल्लेख गर्ने खोप कार्ड

छुट नियमित खोपको लागि

- » डि.पि.टी.-हेप बी-हिव खोप : १० मात्राको भायल
- » पि.सि.भि. खोप : ४ मात्राको भायल
- » आई.पि.भि. खोप : १ मात्रा भायल

याद गर्नुहोस्,

- यस अभियानमा हरेक खोप केन्द्रमा नियमित खोप लगाउन छुट भएका ९ महिना देखि ५ वर्ष मुनिका बालबालिका थोरै संख्यामा हुने अनुमान गरिएको हुँदा डि.पि.टी.-हेप बी-हिव, पि.सि.भि. र आई.पि.भि. खोप भायल कम्तिमा १/१ भायल र सुक्ष्मयोजनामा तय भए अनुसार आवश्यक भायल मात्र लैजानु उपयुक्त हुन्छ ।
- अभियानमा प्रयोग भएको डि.पि.टी.-हेप बी-हिव खोप १० डोजको भायल र पि.सि.भि. खोप ४ डोजको भायल बहुमात्रा भ्याक्स्िन भायल नीति अन्तर्गत खोलिएको भायललाई सुरक्षित राख्ने र ३ दिन भित्र अर्को पटकको सेसनमा निम्न अवस्थाहरू ठिक दुरुस्त पाइएमा प्रयोग गर्न सकिने छ ।
  - » खोपको मिति (म्याद) ननाघेको भएमा
  - » खोप भण्डारणमा उपयुक्त भएमा तथा कोल्ड चेन +२° देखि +८° डिग्री सेल्सियस बीचमा कायम रहेमा
  - » खोप भायलको ढकनी पानीमा नडुबेको भएमा
  - » खोप भायलबाट सिरिञ्जमा तान्दा सुरक्षित विधि अपनाईएको भएमा
  - » खोप भायलमा प्रष्ट रुपमा लेवल भएमा र VVM को अवस्था ठिक (१ वा २) देखिएमा माथीका ५ वटै अवस्थाहरू उपयुक्त भएमा मात्र यो खोप अधिकतम अभियानको समयमा ३ दिन सम्म प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

- » डि.पि.टी.-हेप बी-हिव खोप लगाउने सिरिञ्ज र स्थान : ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जले बाँया तिघ्रा
- » पि.सि.भि. खोप लगाउने सिरिञ्ज र स्थान : ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जले दायाँ तिघ्रा
- » आई.पि.भि. खोप लगाउने सिरिञ्ज र स्थान : ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जले दायाँ पाखुरा
- » सेप्टी बक्स : ५ लिटर क्षमताको (प्रयोग गरेको १०० वटा सिरिञ्ज संकलन गर्न सकिने)
- » खोप रजिष्टर : नियमति खोप छुटको अभिलेख राख्ने खोप रजिष्टर
- » खोप कार्ड : बाल स्वास्थ्य कार्ड

अन्य खोप सामग्री

- » भ्याक्सिन क्यारियर : ४ वटा आइसप्याक सहित । भूकम्पबाट बढी प्रभावित २ जिल्लामा हरेक खोप केन्द्रको लागि २ वटा भ्याक्सिन क्यारियर (दादुरा रुबेला र छुट खोपको लागि १ र टाइफाइड खोपको लागि १) जरुरी हुन्छ ।
- » जिप लक ब्याग
- » ट्याली सिट : भूकम्पबाट बढी प्रभावित भएका २ जिल्लामा हरेक खोप केन्द्रको लागि दादुरा-रुबेला खोप र टि.सि.भी. खोपको लागि छुट्टा छुट्टै किसिमको ट्याली सिट जरुरी हुन्छ ।
- » खोप केन्द्रको व्यानर : विगतको खोप केन्द्रमा प्रयोग गरिएको अथवा नियमित खोपको प्रयोगमा ल्याइने ।
- » ए.ई.एफ.आई. किट : एड्रिनालिन सूई २ एम्पुल र सो सूई लगाउन ६ वटा सिरिञ्जहरू समेत भएको सुनिश्चित गर्नुपर्ने ।
- » साबुन पानीले हात धुने व्यवस्था : स्थानीय स्तरमा व्यवस्था गर्ने ।
- अभियानको पूर्वतयारी र कार्यान्वयनको लागि जरुरी हुने अन्य सामग्री
  - » खोप अभियान सञ्चालन निर्देशिका
  - » सूक्ष्म योजना तर्जुमा फारामहरू
  - » सुपरिवेक्षण तथा RCM फारम
  - » अभिलेख तथा प्रतिवेदन गर्ने फारामहरू

(ड) खोप, खोप सामग्रीको योजना

- स्वास्थ्य संस्था/वडा तहको सूक्ष्म योजनाको विवरणमा उल्लेख गर्ने ।
- स्थानीय तहको सूक्ष्म योजनाको विवरण वडा अनुसार समायोजन गरेर स्वास्थ्य कार्यालयमा पठाउने र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा गोष्ठीमा सहभागी हुँदा साथमा लिई आउने ।

- जिल्ला तहको सूक्ष्म योजनाको विवरण समायोजन गरेर स्थानीय तह अनुसारको जिल्लाको योजना तर्जुमा गर्ने र उक्त योजनालाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा गोष्ठीमा वडा अनुसारको योजना प्रष्ट हुनेगरी अन्तिम रूप दिने ।
- जिल्लातहको योजना तर्जुमा गोष्ठीमा वडा अनुसार खोप केन्द्र, खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवक परिचालन, बजेटको व्यवस्था, खोप, खोप सामग्री र अन्य सामग्री समेतको योजना तयार गर्नुपर्ने ।

याद गर्नुहोस्,

यस अभियानमा आवश्यक पर्ने कोल्ड चेन सामग्री जिल्ला र स्थानीय स्वास्थ्य संस्था तहमा रहेको मौज्दातबाट व्यवस्थापन गर्नुपर्छ । यसको लागि स्वास्थ्य कार्यालयले अभियानको पूर्वतयारी गर्दा जिल्ला र स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा रहेका कोल्ड चेन सामग्री जस्तै- रेफ्रीजेरेटर, कोल्ड बक्स, भ्याक्सिन क्यारियर, आइस प्याकको विवरण योजना फारममा अद्यावधिक गरी अधिक मौज्दात भएको सामग्री स्वास्थ्य संस्थाबाट नपुग हुने स्वास्थ्य संस्थामा पठाउने व्यवस्था गर्नुपर्छ ।

७.३ खोप तथा खोप सामग्रीको अनुमान

यस अभियानमा आवश्यक पर्ने खोप तथा खोप सामग्रीको अनुमान निम्नानुसार गर्नुपर्छ :

(क) दादुरा-रुबेला खोप (१० मात्रा भायल)

दादुरा-रुबेला खोप १० मात्राको भायल उपलब्ध हुन्छ । अभियानमा यो खोपको खेरजाने दर १०% हुनसक्छ भन्ने आधारमा यसको आवश्यक परिमाण अनुमान गर्नुपर्दछ । यसको लागि लक्षित संख्यालाई १.११ ले गुणन गरेर आएको अङ्कलाई १० ले भागा गर्नु पर्दछ र सो अङ्क नै यो खोपको १० मात्रा भायलको जम्मा संख्या हुनेछ ।

(ख) दादुरा-रुबेला खोपको घोलक

दादुरा-रुबेला खोप घोलत घोलक जरुरी हुन्छ र घोलक अतिरिक्त परिमाणमा आपूर्ति हुँदैन । त्यसैले दादुरा-रुबेला खोप भायलको जम्मा संख्या नै घोलक भायल/एम्पुलको आवश्यक संख्या हो ।

(ग) टि.सि.भी. खोप (५ मात्रा भायल)

टि.सि.भी. खोप ५ मात्राको भायल उपलब्ध हुन्छ । अभियानमा यो खोपको खेरजाने दर ५% हुनसक्छ भन्ने आधारमा यसको आवश्यक परिमाण अनुमान गर्नुपर्दछ । यसको लागि लक्षित संख्यालाई १.०५ ले गुणन गरेर आएको अङ्कलाई ५ ले भागा गर्नुपर्छ र सो अङ्क नै यो खोपको ५ मात्रा भायलको जम्मा संख्या हुनेछ ।

(घ) घोलक सिरिञ्ज (५ मि.लि.)

दादुरा-रुबेला खोप घोलतको लागि ५ मि.लि.को डिस्पोजेबल घोलक सिरिञ्ज प्रयोग गरिन्छ । घोलक सिरिञ्जको खेरजाने दर १०% हुनसक्छ भन्ने आधारमा अनुमान गर्नुपर्छ । यसको लागि दादुरा-रुबेला खोप भायलको जम्मा संख्यालाई १.११ ले गुणन गरेर आएको अङ्क नै घोलक सिरिञ्जको आवश्यक जम्मा परिमाण हुनेछ ।

(ड) ए.डि.सिरिञ्ज (०.५ मि.लि.)

यस अभियानमा लगाइने खोप(हरू)को लागि ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्ज प्रयोग गरिन्छ । ए.डि. सिरिञ्जको खेरजाने दर १०% हुनसक्छ भन्ने आधारमा अनुमान गर्नुपर्छ । यसको लागि देहायअनुसार यस अभियानमा आवश्यक पर्ने ए.डि.सिरिञ्जको जम्मा परिमाण अनुमान गर्नुपर्छ :

- दादुरा-रुबेला खोपको जम्मा मात्रालाई १.११ ले गुणन गरेर आएको अङ्क नै दादुरा-रुबेला खोप लगाउनको लागि जरुरी हुने ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जको जम्मा संख्या हुनेछ ।
- टि.सि.भी. खोपको जम्मा मात्रालाई १.११ ले गुणन गरेर आएको अङ्क नै टि.सि.भी. खोप लगाउनको लागि जरुरी हुने ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जको जम्मा संख्या हुनेछ ।
- डि.पि.टी.-हेप बी-हिव खोपको जम्मा मात्रालाई १.११ ले गुणन गरेर आएको अङ्क नै डि.पि.टी.-हेप बी-हिव खोप लगाउनको लागि जरुरी हुने ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जको जम्मा संख्या हुनेछ ।
- पि.सि.भी. खोपको जम्मा मात्रालाई १.११ ले गुणन गरेर आएको अङ्क नै पि.सि.भी.खोप लगाउनको लागि जरुरी हुने ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जको जम्मा संख्या हुनेछ ।
- आई.पि.भी. खोपको जम्मा मात्रालाई १.११ ले गुणन गरेर आएको अङ्क नै आई.पि.भी. खोप लगाउनको लागि जरुरी हुने ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जको जम्मा संख्या हुनेछ ।

उपरोक्त अनुसारका खोप(हरू) लगाउन जरुरी हुने ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जको संख्यालाई जोडेर आउने जम्मा संख्या नै ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्जको संख्या हो ।

(च) सेफ्टी बक्स

सेफ्टी बक्स ५ लि. क्षमताको उपलब्ध हुन्छ । एउटा सेफ्टी बक्समा १०० वटासम्म सिरिञ्ज संकलन गर्न सकिने आधारमा सेफ्टी बक्सको संख्या अनुमान गर्नुपर्छ । सिरिञ्ज भन्नाले दादुरा-रुबेला खोप घोलने सिरिञ्ज तथा ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्ज बुझ्नु पर्नेछ । तसर्थ माथि अनुमान गरिएको घोलक सिरिञ्ज र ए.डि. सिरिञ्ज जोडेर आएको जम्मा संख्यालाई १०० ले भागा गरेर आउने अङ्क नै सेफ्टी बक्सको आवश्यक संख्या हो ।

७.४ खोप केन्द्र सञ्चालन

- स्थानीय स्वास्थ्य संस्था प्रमुखले तोकिएको खोपदिने स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवकहरूलाई खोप केन्द्र सञ्चालन हुने दिन भन्दा कम्तिमा १ दिन अगाडि नै जानकारी गराउने ।
- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट खोप केन्द्र सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने खोप तथा अन्य खोप सामाग्री बुझी लिने ।
- खोप र खोप सामाग्री सहित खोप टोली खोप केन्द्र स्थलमा आधा घण्टा अगाडि पुग्ने ।
- खोपदिने स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवकहरूको कार्य विभाजन गर्ने ।

भूकम्पबाट बढी प्रभावित २ जिल्लाहरूमा

प्रत्येक खोप केन्द्रमा २ वटा बुथ सञ्चालन गर्ने र १ जना स्वास्थ्यकर्मीले दादुरा रुबेला र नियमित खोपमा छुट भएको खोप दिने र अर्को स्वास्थ्यकर्मीले टाइफाइड विरुद्धको खोप दिने

- दादुरा-रुबेला खोप लिन आउने बालबालिका मध्ये ९ महिना देखि ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको नियमित खोपको कुनै मात्रा छुट भए नभएको पहिचान गर्नुपर्छ,
- छुट भएका नियमित खोपहरूमध्ये डि.पि.टी.-हेप बी-हिव, पि.सि.भी. र आई.पि.भि. खोप दिनुपर्छ, र
- बाँकी छुट खोप लिन नियमित खोप केन्द्र सञ्चालन हुने मिति र स्थानमा आउन सल्लाह दिनुपर्छ ।
- खोप केन्द्रमा खटिने ४ जना स्वयंसेवकको कार्य विभाजन प्रष्टसँग गरी दिनुपर्छ,
  - (क) पहिलो स्वयंसेवकले दादुरा-रुबेला खोप लिन आएका बालबालिकाहरूलाई पालै-पालो सोधपुछ गर्ने, प्रत्येक बालबालिकाको विवरण खोप रजिष्टरमा भर्ने,
  - (ख) दोस्रो स्वयंसेवकले दादुरा-रुबेला खोप लिन आएका बालबालिकाहरूमध्ये ९ महिना देखि ५ वर्ष मुनिकालाई सोधपुछ गरेर नियमित खोपको अवस्था पहिचान गर्ने, नियमित खोप लगाउन छुट भएको पाइएमा ती प्रत्येक बालबालिकाको विवरण खोप रजिष्टरमा भर्ने र नियमित खोपको खोप कार्ड भरेर दिने साथै अभियानको खोप कार्ड समेत भरेर दिने
  - (ग) तेस्रो स्वयंसेवकले टि.सि.भी. खोप लिन आएका व्यक्तिहरूलाई पालै-पालो सोधपुछ गर्ने र ती प्रत्येक व्यक्तिलाई अभियानको खोप कार्ड भरेर दिने,
  - (घ) चौथो स्वयंसेवकले भिडभाड नियन्त्रण तथा लाइन व्यवस्थापन गर्ने, खोप लगाए पश्चात हुन सक्ने ए.ई.एफ.आई अनुगमनको लागि ३० मिनेट कुर्न लगाउने

बाँकी ५ जिल्लाहरूमा

- खोप केन्द्रमा खटिने २ जना स्वयंसेवकहरूको कार्य विभाजन निम्नानुसार गर्नुपर्छ,
  - (क) पहिलो स्वयंसेवकले टि.सि.भी. खोप लिन आएका व्यक्तिहरूलाई पालै-पालो सोधपुछ गर्ने र ती प्रत्येक व्यक्तिलाई अभियानको खोप कार्ड भरेर दिने,
  - (ख) दोस्रो स्वयंसेवकले भिडभाड नियन्त्रण तथा लाइन व्यवस्थापन गर्ने, खोप लगाए पश्चात हुन सक्ने ए.ई.एफ.आई अनुगमनको लागि ३० मिनेट कुर्न लगाउने

परामर्श तथा प्रतिक्षा गर्ने स्थान

- » भूकम्पबाट बढी प्रभावित जिल्लाका खोप केन्द्रमा खोप लिन आउने व्यक्तिलाई देहाय बमोजिम २ वटा लाइनमा राख्ने
  - दादुरा-रुबेला खोप लिन आउने ६ महिना देखि १५ वर्षमुनिका बालबालिकालाई एउटा लाइनमा, र
  - टि.सि.भी. खोप लिन आउने १६ वर्ष देखि ४५ वर्षसम्मका व्यक्तिहरूलाई अर्को लाइनमा राख्ने ।
- » खोप लगाउने लक्षित व्यक्तिहरू तोकिएको उमेर समूहभित्र भए नभएको निश्चित गर्ने ।
- » तोकिएको खोप दिन नहुने अवस्था भए नभएको निश्चित गर्ने ।
- » दादुरा-रुबेला खोप लगाउने व्यक्तिको विवरण खोप रजिष्टरमा राख्ने र सो विवरण खोप कार्डमा भरेर खोप कार्ड दिने ।

नियमित खोपको छुट मात्रा

- ९ महिना देखि ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरू मध्ये नियमित खोपको कुनै मात्रा लगाउन छुट भए नभएको निश्चित गर्ने ।
  - नियमित खोप लगाउन छुट भएका बालबालिकाको विवरण छुट नियमित खोप रजिष्टरमा लेख्ने र सो विवरण खोप कार्डमा पनि लेख्ने । पहिलाको नियमित खोप कार्ड नभएमा नयाँ खोप कार्ड दिने ।
  - छुट भएको नियमित खोपहरूमध्ये डि.पि.टी.-हेपबी-हिव, पि.सि.भी. र आई.पि.भि. खोप मात्र यस अभियान प्रदान गरिन्छ र अन्य कुनै खोपको मात्रा बाँकी भएमा ती खोप लिन जाने खोप केन्द्रको नाम र स्थान अभियानको खोपको कार्डमा लेखेर सो कुरा अभिभावकलाई प्रष्ट हुने गरी बताउने ।
- खोप लगाउन खोप दिने स्थानमा पठाउने ।

भूकम्पबाट बढी प्रभावित २ जिल्लाहरूमा

- दादुरा-रुबेला खोप लगाउन तथा छुट नियमित खोपहरू मध्ये डि.पि.टी.-हेप बी-हिव, पि.सि.भी. र आई.पि.भि. खोप लगाउन खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी १ जना हुनुपर्छ, र
- टि.सि.भी. खोप लगाउन खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी अर्को एक जना हुनुपर्छ ।

खोप दिने स्थान

- » दादुरा-रुबेला खोप बायाँ पाखुराको माथिल्लो भाग (subcutaneous) मा दिने ।
- » छुट नियमित खोपहरू मध्ये
  - डि.पि.टी.-हेप बी-हिव खोप बायाँ तिघ्राको बीच बाहिरी भाग (intramuscular) मा दिने ।
  - पि.सि.भी. खोप दायाँ तिघ्राको बीच बाहिरी भाग (intramuscular) मा दिने ।
  - आई.पि.भी. खोप दायाँ पाखुराको माथिल्लो भाग (intramuscular) मा दिने । याद गर्नुहोस्, यस अभियानमा आई.पि.भि. खोप ०.५ मि.लि. दिनुपर्छ ।
- » टि.सि.भी. खोप बायाँ पाखुराको माथिल्लो भाग (intramuscular) मा दिने ।
- खोप लगाएका हरेक व्यक्तिलाई ए.ई.एफ.आई.को निगरानीको लागि ३० मिनेटसम्म खोप केन्द्रमा नै बस्न भन्ने ।
- खोप लगाएपछि हुनसक्ने गम्भिर प्रकारका अनपेक्षित घटना घरमा गएपछि भएमा उपचार तथा व्यवस्थापनको लागि तत्काल स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क गर्न सल्लाह दिने ।
- खोप लगाएपछि खोप लगाएको भागमा दुख्ने, रातो हुने, सुन्निने, ज्वरो आउने जस्ता सामान्य प्रकारका प्रतिकूल असर देखा पर्छन् र त्यस्तो भएमा सिटामोल औषधी खान भनी सल्लाह दिने ।
- खोप लगाएका व्यक्तिको अभिलेख देहाय बमोजिम राख्ने
- » दादुरा-रुबेला खोप लगाएको अभिलेख ट्याली सिटमा भर्ने ।

दादुरा-रुबेला खोप लगाएको अभिलेख उमेर र लिङ्ग अनुसार छुट्टिने गरी ट्याली सिटमा भर्ने । यसको लागि ६ महिना देखि ५ वर्ष मुनिका बालबालिका महिला र पुरुष तथा ५ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको पनि महिला र पुरुष अनुसार छुट्ट्याएको महल मुनिको कोठामा भर्ने ।
- » टि.सि.भी. खोप लगाएको ट्याली सिटमा भर्ने जसमा महिला र पुरुष छुट्टिने गरी भर्ने ।
- » अभियान खोपका साथै छुट नियमित खोपको मात्रा दिएको अभिलेख खोप रजिष्टरमा उल्लेख गर्ने साथै ट्याली सिटमा पनि भन्ने।

निगरानी गर्ने स्थान

- » ए.ई.एफ.आई.को निगरानीमा बसेका व्यक्तिलाई कुनै किसिमको अनपेक्षित लक्षण देखिन्छ कि भनेर निगरानी गर्ने ।
- » खोप केन्द्रमा ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोली भएमा, ए.ई.एफ.आई.निगरानीको लागि खोप केन्द्रमा बसेका व्यक्तिलाई निगरानी गर्ने कार्य सो टोली नै गर्ने । तर सो टोली नभएमा खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले निगरानी गर्ने ।
- » खोप लगाएपछि हुनसक्ने गम्भिर प्रकारको अनपेक्षित घटना भएमा तत्काल उपचार/व्यवस्थापन गर्ने र ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोलीलाई तुरुन्त सूचना गर्ने ।

७.५ खोप सेसनको अन्त्यमा गर्नुपर्ने कार्यहरू

- नखोलेका खोप भायल कोल्ड चेन कायम हुने गरी (दादुरा-रुबेला खोपको घोलक समेत) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा सो दिन नै फिर्ता गर्ने ।
- अर्को दिन खोप अभियान सञ्चालन हुने भएमा, प्रयोग नगरेका घोलक सिरिञ्ज, ए.डि. सिरिञ्ज र सेफ्टीबक्स सुरक्षितसँग राख्ने वा तोकिएको स्वास्थ्य संस्थामा फिर्ता गर्ने ।
- कोल्ड चेन तथा खोपका अन्य सामग्री पनि तोकिएको स्थानमा फिर्ता गर्ने ।
- ट्याली सिटमा सबै विवरण भेरेर सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा बुझाउने ।
- प्रयोग नभएका खोप तथा अन्य खोप सामग्री फिर्ता गर्दा तोकिएको फाराममा उल्लेख गरेर खोप अभियानको प्रगति प्रतिवेदन र विल भरपाई सहित स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा बुझाउने ।
- अर्को दिन पनि खोप सेसन सञ्चालन गर्ने भएमा त्यसको लागि आवश्यक पर्ने खोप तथा अन्य खोप सामग्रीको सूची तयार गरी स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा माग गर्ने ।

८. खोप अभियानको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण

खोप अभियानको अनुगमनको उद्देश्य निम्न कार्यहरू भए/नभएको एकिन गर्न र सुपरीवेक्षणबाट ती कार्यहरूको गुणस्तरसँग सम्बन्धित कुरामा केन्द्रित हुनुपर्छ :

- खोप अभियान सञ्चालनको सूक्ष्म योजना ठीकसँग तर्जुमा ।
- खोपको पहुँच नभएकालाई पायक पर्ने स्थानमा समेत खोप केन्द्र स्थल भएको ।
- खोप, कोल्ड चेन सामग्री, अन्य खोप सामग्रीको उपलब्धता र पर्याप्तता ।
- स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवक पर्याप्त, जिम्मेवारी बाँडफाँड र कार्य सम्पादनको अवस्था ।
- भ्याक्सिन क्यारियरमा ४ वटा आईसप्याक भएको, आईसप्याक कण्डिसनिङ्ग गरेको, खोपको भि.भि.एम.को अवस्था ठीक भएको, भ्याक्सिन क्यारियरलाई सिधा सूर्यको प्रकाश पर्ने ठाउँमा नराखेको, खोलेको खोप भायललाई फोम प्याडमा राखेको ।
- दादुरा-रुबेला खोपको सन्दर्भमा एक पटकमा एउटा मात्र भायल घोलेको, भायलमा घोलेको मिति र समय लेखेको, दादुरा-रुबेला खोप घोल्ल छुट्टै घोलक सिरिञ्ज प्रयोग गरेको र अन्य खोपहरूको सन्दर्भमा समेत एकै पटक धेरै ए.डि. सिरिञ्जहरूमा खोप तानेर नराखेको ।
- खोप दिने तरिका, खोप लिने व्यक्तिको आसन, खोप लगाउने शरीरको भाग र खोप लगाउने माध्यम ठीक भएको ।
- चिकित्सकको संयोजकत्वमा ए.ई.एफ.आई. टोलीको गठन र परिचालन, ए.ई.एफ.आई. किटको उपलब्धता ।

- खोप केन्द्रमा भिंड नियन्त्रण गर्ने, खोप रजिष्टर, खोप कार्ड र ट्याली सिटमा सबै विवरण उल्लेख र फोहरमैलाको सकलन ।
- लक्ष्य अनुसार प्रगति भएको ।

९. खोप कभरेजको द्रुत सुलभ अनुगमन

- खोप अभियान सम्पन्न स्थानमा लक्षित बालबालिका खोप लगाउन छुटेको नछुटेको पहिचान गरी छुटेको बालबालिकालाई तत्काल खोप लगाउनको लागि यस प्रकारको अनुगमन गर्नुपर्ने ।
- खोप अभियानवारे समुदायको धारणा र अभियानको व्यवस्थापनको अवस्था पहिचान र कभरेज अवस्थाको विश्लेषण गरेर खोप अभियान सञ्चालनमा सुधार गर्न सहज हुने ।
- पहिलो अनुगमन दुई वटा सेसन संचालन भइसके पछि, दोस्रो अनुगमन ४ वटा सेसन संचालन भइसके पछि र अन्तिम अनुगमन सबै सेसन संचालन भइसके पछि गर्ने । यसरी अनुगमन गर्दा संकास्पद सबै स्थान समेटिनु पर्दछ ।
- सबै तहबाट खोप केन्द्रस्तरमा खटिएका सुपरीवेक्षकबाट द्रुत सुलभ अनुगमन गर्ने
  - » स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट खटिने सुपरीवेक्षकबाट : वडा तथा टोल बस्तीमा
  - » स्थानीय तह र जिल्ला स्थित स्वास्थ्य कार्यालयबाट खटिने सुपरिवेक्षकबाट : स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाले तोकेका वडाहरूमा
  - » प्रदेश, सङ्घ र खोप कार्यक्रममा सहयोग गर्ने सङ्घ-संस्थाबाट खटिने सुपरिवेक्षकबाट : स्वास्थ्य कार्यालय र स्थानीय तहले तोकेको स्थानमा ।

द्रुत सुलभ अनुगमन गर्ने तरिका

- कहाँ गर्ने ?
  - » खोप सेसन सम्पन्न भएको टोल, बस्ती ।
  - » खोप सेवाको पहुँच कम हुनसक्ने टोल बस्ती ।
  - » विगतमा नियमित खोप तथा अभियानमा कभरेज कम भएका टोल, बस्ती ।
- कहिले गर्ने ?
  - » पहिलो अनुगमन दुई वटा सेसन संचालन भइ सके पछि र
  - » दोस्रो अनुगमन चार वटा सेसन संचालन भइ सके पछि ।
  - » अन्तिम अनुगमन सबै सेसन संचालन भइ सके पछि ।

- कसरी गर्ने ?
  - » छनौट भएको टोल बस्तीका लक्षित उमेर समूहका बालबालिका कम्तिमा एक जना भएको १५ वटा घरधुरीमा गएर गर्ने ।
  - » छनौट भएको बस्तीको कुनै एक ठाँउबाट अनुगमन सुरु गर्ने ।
  - » घना बस्ती र शहरी भेगमा शुरु गरेको घरबाट प्रत्येक १ घर छोडेर अनुगमन गर्ने । (जस्तै : पहिलो, तेस्रो र पाँचौं घर)
  - » पातलो बस्ति र दुर्गम ग्रामीण भेगका बस्तिमा शुरु गरेको घरबाट क्रमशः अनुगमन गर्ने ।
- घर-घरमा गएर के गर्ने ?
  - » लक्षित उमेर समूहका व्यक्ति भए/नभएको एकिन गर्ने ।
  - » लक्षित उमेर समूहका व्यक्ति भएको घरमा मात्र अनुगमन फाराममा विवरण लेख्ने ।
  - » घरमुली वा अभिभावकसँग सोधेर लक्षित समूहका बालबालिकाले दादुरा-रुबेला खोप र नियमित खोप लिएको/ नलिएको जानकारी लिने । भूकम्पबाट कम प्रभावित पाँच जिल्लामा लक्षित समूहका व्यक्तिले टि.सि.भी. खोप लिएको/नलिएको जानकारी लिने ।
    - खोप लगाएको भन्ने उत्तर दिएमा, खोप कार्ड हेर्ने ।
    - खोप नलगाएको भए, कारणबारे जानकारी लिने ।
    - अनुगमन फाराममा उक्त विवरण द्रुत सुलभ अनुगमन फाराममा भर्ने ।
  - » पाँच वर्ष मुनिका बालबालकाहरू मध्ये नियमित खोप लिन छुट भएको पाइएमा, छुट खोप लगाउन प्रोत्साहन गर्दै खोप लिने स्थान र मितिबारे जानकारी दिने ।

छुट भएका बालबालिकालाई खोप दिने व्यवस्था गर्ने

कुनै टोल, बस्तीमा दादुरा-रुबेला खोपको कभरेज ९५% भन्दा कम भएको पाइएमा वा कुनै वडा वा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको कार्य क्षेत्रको कभरेज ९५% भन्दा कम भएमा

- खोप लगाउन छुट भएका टोल, बस्तीमा खोपको महत्वबारे प्रचार प्रसार गर्ने र पुनः खोप सेवा सञ्चालनको योजना वारे जानकारी गराउने ।
  - ती स्थानमा एक हप्ताभित्र छुटेको बालबालिकालाई दादुरा-रुबेला खोप लगाउने व्यवस्था गर्ने,
  - छुटेको बालबालिकालाई दिएको खोपको अभिलेख तथा प्रतिवेदन पठाउने ।
- तर पुनः खोप सेवा सञ्चालन गर्ने कार्यको लागि थप बजेटको व्यवस्था हुने छैन ।

१०. अभिलेख तथा प्रतिवेदन

- प्रत्येक खोप केन्द्रको लागि छुट्टा-छुट्टै ट्याली सिट प्रयोग गर्ने ।
- भूकम्पबाट बढी प्रभावित २ जिल्लाहरूको सन्दर्भमा,
  - » दादुरा-रुबेला खोपको लागि छुट्टै र टि.सि.भि. खोपको लागि छुट्टै ट्याली सिट प्रयोग गर्ने ।
  - » दादुरा-रुबेला खोपको ट्याली सिटमा ६ महिना देखि ५ वर्षमुनिका बालबालिका र ५ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको छुट्टिने गरी अभिलेख राख्ने ।
- ट्याली सिटमा खोप लगाएका प्रत्येक व्यक्तिको लागि एउटा कोठामा (✓) चिन्ह लगाउने ।
- ट्याली सिटमा उल्लेख भएको सबै विवरण पूर्णरूपमा भर्नुपर्ने ।
- खोप सेसन सम्पन्न भएपछि खोप केन्द्रमा प्रयोग गरेको ट्याली सिटको विवरण रुजु गरेर सो दिनमा नै सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा बुझाउने ।
- स्वास्थ्य संस्थाले सबै खोप केन्द्रहरूको ट्याली सिटको प्रगति र द्रुत सुलभ अनुगमनको विवरण समायोजन गरेर प्रत्येक खोप केन्द्रको लक्ष्य र प्रगति छुट्टिने गरी प्रतिवेदन तयार गरी एकमुष्ट प्रतिवेदन ३ दिनभित्र स्थानीय तहमा पठाउने ।
- स्थानीय तहले सबै स्वास्थ्य संस्था/वडाहरूको प्रतिवेदन प्राप्त गरेपछि समायोजन गरी ७ दिनभित्र स्वास्थ्य कार्यालयमा पठाउने ।
- स्वास्थ्य कार्यालयले सबै स्थानीय तहको प्रगति प्रतिवेदन समायोजन गरेर स्थानीय तह अनुसारको प्रतिवेदन छुट्टिने गरी प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय र स्वा.से.वि. परिवार कल्याण महाशाखामा १५ दिन भित्र पठाउने ।

११. प्रयोग गरेको सिरिञ्ज, निडिल र अन्य फोहरको विसर्जन

- प्रयोग गरेका सिरिञ्ज/निडिल सेफ्टी बक्समा संकलन गर्ने । यदि निडिल कटर उपलब्ध भएमा यसको प्रयोग गर्ने ।
- सेफ्टी बक्समा प्रयोग गरेका सिरिञ्ज/निडिल ४ भागमा ३ भाग मात्र राख्ने । एउटा ५ लिटर क्षमताको सेफ्टी बक्समा प्रयोग गरेका सिरिञ्ज/निडिल १०० वटासम्म राख्न सकिनेछ ।
- सिरिञ्जको खोल, कपास, काम नलाग्ने कागज पत्र जस्ता फोहर छुट्टै भोलामा राखेर वातावरण मैत्री तरिकाले विसर्जन गर्ने । यदि स्थानीय तहको फोहोर व्यवस्थापन प्रणाली उपलब्ध भएमा समन्वय गरी सो बमोजिम व्यवस्थापन गर्ने ।
- खाली खोप भायल, घोलक, अन्य फोहर छुट्टा-छुट्टै भोलामा संकलन गर्ने र तोकिए बमोजिम विसर्जन गर्ने ।

- प्रयोग गरेका सिरिञ्ज/निडिल संकलन गरेको सेप्टी बक्स स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा पुऱ्याउने ।
- स्वास्थ्य संस्थामा जम्मा गरिएका सेप्टी बक्स, भायल, एम्पुल र अन्य फोहरमैला अभियान सम्पन्न भएपछि निम्नानुसार सुरक्षित तरिकाले विसर्जन गर्ने :
  - » इन्सिनरेटर भएमा इन्सिनरेटरबाट जलाएर विसर्जन गर्ने ।
  - » अटोक्लेभ वा माइक्रोवेभ जस्ता ल्यल(दगचल प्रविधि अपनाउने ।
  - » रासायनिक उपचार गरेर विसर्जन गर्ने ।
  - » इन्क्याप्सुलेसन गर्ने र स्यानिटरी ल्याण्डफिलमा गाड्ने ।
  - » सेप्टिक कंक्रीट भल्टको प्रयोग गरेर विसर्जन गर्ने ।

उपरोक्त प्रविधिबाट फोहरमैला विसर्जन गर्ने सुविधा नभएमा, विगतमा जस्तै खाडल खनेर उक्त खाडलमा ठीक तरिकाले जलाउने र माटोले पुर्ने ।

याद गर्नुहोस्,

खोलेका खोप भायलहरू खोप सेसनको १ महिनासम्म सुरक्षित राखेर मात्र विसर्जन गर्नुपर्छ ।

१२. अभियानपछि नियमित खोपको सुदृढीकरण

यस अभियानमा नियमित खोपलाई सुदृढीकरण गर्ने उद्देश्य रहेको छ । त्यसैले, भूकम्पबाट बढी प्रभावित २ जिल्लाहरूमा दादुरा-रुबेला खोप लिन आउने बालबालिकाहरूमध्ये ९ महिना देखि ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको नियमित खोपको अवस्था पहिचान गरेर छुट खोपहरू मध्ये केही खोप अभियानका दिन लगाएर बाँकी खोप नियमित खोप सेसनबाट प्रदान गरिन्छ । यो अभियानमा नियमित खोपको सुदृढीकरण गर्न स्थानीय स्वास्थ्य संस्था, स्थानीय तह र स्वास्थ्य कार्यालयले निम्न कार्यहरू गर्नु पर्दछ :

- नियमित खोपको मात्रा छुट भएका बालबालिकाको विवरण अभियानमा प्रयोग गरेको नियमित खोप सेवाको रजिष्टर हेरेर कुनै पनि खोप नलिएका र केही खोपको मात्रा लगाउन छुटेका बालबालिकाको सङ्ख्या समायोजन गर्ने ।
- नियमित खोप सेवाको अवस्था वारे देहायको आधारमा विश्लेषण गर्ने
  - » खोप नलिएका बालबालिकाहरूको लिङ्ग, जात, धर्म, समुदाय, स्थान, इत्यादि ।
  - » खोप नलिएका बालबालिका बसोबास गर्ने स्थान देखि खोप केन्द्रसम्म आउन लाग्ने समय ।
  - » खोप नलिनुका कारणहरू ।
- नियमित खोप सेवाको अवस्थावारे गरिएको विश्लेषणको निचोड सहित माथिल्लो निकायमा सुझाव र तल्लो निकायमा पृष्ठपोषण पठाउने ।

- नियमित खोपको मात्रा लगाउन छुटेका बालबालिकाको विवरण स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा रहेको खोप रजिष्टरमा अध्यावधिक गर्ने ।
- नियमित खोप छुट भएको बालबालिकाको विवरण तयार गरेर बाँकी खोपको मात्रा लगाउन सम्बन्धित अभिावकलाई सूचना गर्ने
  - » महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू मार्फत जानकारी गर्न लगाएर ।
  - » स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट फोन सम्पर्क गरेर ।
  - » स्थानीय जनप्रतिनिधी मार्फत जानकारी गर्न लगाएर ।
- नियमित खोप छुट भएका बालबालिकाहरूले बाँकी खोपको मात्रा लगाउन आए नआएको निरन्तर अनुगमन गर्ने ।
- नियमित खोपको कुनै पनि मात्रा नलिएका र केही खोपको मात्रा लगाउन छुटेका बालबालिकाको विवरण अनुसार नियमित खोपको अवस्था वारे गरिएको विश्लेषणको आधारमा
  - » नियमित खोपको सूक्ष्म योजनाको समिक्षा गरी परिमार्जन/अध्यावधिक गर्ने,
  - » परिमार्जित/अध्यावधिक सूक्ष्म योजनाको कार्यान्वयन गर्ने, र
  - » कार्य प्रगतिको समिक्षा गर्ने ।

१३. ए.ई.एफ.आई.को अनुगमन

१३.१ परिचय

नेपालमा नियमित खोप र अभियानमा प्रयोग गरिने खोपहरू विश्व स्वास्थ्य संगठनबाट गुणस्तरीय भएको प्रमाणीकरण भएका नै हुन्छन् । ती खोपहरू नेपालमा प्रयोग गर्नु भन्दा पहिला औषधि व्यवस्थापन विभागमा दर्ता हुनु पर्दछ ।

कुनै पनि खोप, औषधी वा उपचार शतप्रतिशत सुरक्षित हुँदैनन् । त्यसैले कहिले काँही अवाञ्छित घटना हुनसक्छ । तर गम्भिर प्रकारको अवाञ्छित घटना हुने सम्भावना अत्यन्तै न्युन हुन्छ । खोपले बचाउने रोग, ती रोगबाट हुने अपाङ्गता र मृत्यु दरसँग तुलना गर्ने हो भने खोप पश्चात हुने अवाञ्छित घटना (ए.ई.एफ.आई.) अत्यन्तै न्युन हुन्छ । सामान्यतया: हल्का ज्वरो आउने वा सुई लगाएको ठाउँमा दुख्ने, सुन्निने जस्ता सामान्य प्रकारका प्रतिकुल असर देखिन सक्छन् र यस प्रकारका असरहरू आफै निको हुन्छन् वा सामान्य उपचार पछि निको हुन्छन् ।

स्वास्थ्यकर्मीहरू तथा कार्यक्रम व्यवस्थापकहरूले ए.ई.एफ.आई.को पहिचान, निगरानी, एवं व्यवस्थापनको लागि अभियान अघि पूर्वतयारी गर्नुपर्ने हुन्छ । यसो गरेमा अभियानमा ए.ई.एफ.आई. भएमा समयमै व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ, जसले गर्दा अभियान संचालनमा हुनसक्ने समस्या र जनसमुदायमा खोप प्रतिको विश्वास हट्नबाट बचाउन सकिन्छ ।

ए.ई.एफ.आई., खोप लगाएपछि हुने कुनै पनि स्वास्थ्य सम्बन्धि अवाञ्छित घटना हो, जुन खोप प्रयोगको कारणबाट नभएको पनि हुनसक्छ। यस्ता अवाञ्छित घटनाहरू खोप लगाएपछि अप्रत्याशित चिन्ह, लक्षण, असामान्य प्रयोगशाला परिणाम वा रोगको रूपमा देखा पर्दछन्।

१३.२ एनाफाइलेक्सिसको पहिचान र व्यवस्थापन

एनाफाइलेक्सिस, खोप लगाएपछि अत्यन्तै विरलै हुने अवाञ्छित घटना हो। यो कडा किसिमको अवाञ्छित घटना हो। यस प्रकारको घटना खोप लगाएपछि, कुनै पनि औषधी र खानेकुराले समेत गराउन सक्छ। यो घटना हुनासाथ तत्काल उपचार गरिएन भने ज्यान समेत जानसक्छ। त्यसैले एनाफाइलेक्सिसको शुरुको लक्षण र चिन्हहरू देखिएमा तत्काल Injection Adrenaline मासुभिन्न (Intramuscular) दिनुपर्छ।

खोप लगाएपछि कहिले काहीं खोपको डर वा चिन्ताले पनि बेहोस हुन्छन्। त्यसैले स्वास्थ्यकर्मीले बेहोस हुने र एनाफाइलेक्सिस हुने बीचको भिन्नता छुट्याउन सक्नुपर्छ। बेहोस र एनाफाइलेक्सिसका लक्षणहरू मिल्ने किसिमका हुन्छन् तर छुट्याउनु जरुरी हुन्छ। किनभने एनाफाइलेक्सिस भएको व्यक्तिलाई तुरुन्त एड्रिनेलिन सूई मासुभिन्न दिनुपर्छ।

बेहोस र एनाफाइलेक्सिस बीचको भिन्नता छुट्याउने आधारहरू

चिन्ह/लक्षण	बेहोस (Faint)	एनाफाइलेक्सिस (Anaphylaxis)
शुरुमा देखिने चिन्ह/लक्षणहरू	सूई देख्ने बित्तिकै, सूई लगाउँदै गर्दा वा सूई लगाउने बित्तिकै हुने	खोप लगाएको १ घण्टा वा सो भन्दा बढी समयसम्म देखिन सक्छ, तर प्रायः गरी सूई लगाएको ५ मिनेट भित्र देखिन्छ
छालामा देखापर्ने लक्षणहरू	शरीर फुस्रो हुँदै जाने, शरीर चिसो हुँदै जाने	सूई लगाएको वरिपरि रातो हुने, सुनिने, अनुहार र आँखा सुनिने, शरीरभरी विमिराहरू आउने, जीउ चिलाउने हुन्छ
श्वास प्रश्वासमा देखापर्ने लक्षणहरू	सामान्य प्रकारले वा लामो-लामो प्रकारले सास फेर्ने	खोकी लाग्ने, सास फेर्न गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँस्वाँ आवाज आउने, सास फेर्न गाह्रो हुने, हात खुट्टा निलो हुने
रक्त सञ्चारमा देखापर्ने लक्षणहरू	मुटुको धडकन कम हुने, रक्तचाप कम हुने तर यो क्षणिक हुन्छ र उक्तानो परेर सुत्दा ठिक हुन्छ	मुटुको धडकन बढ्ने र रक्तचाप कम हुने
पाचन प्रणालीमा देखापर्ने लक्षणहरू	वाक-वाकी लाग्ने, वान्ता हुने	पेट बाउडिने, पेट दुख्ने, वाक-वाकी लाग्ने, वान्ता हुने

चिन्ह/लक्षण	बेहोस (Faint)	एनाफाइलेक्सिस (Anaphylaxis)
स्नायु प्रणाली सम्बन्धी लक्षणहरू	क्षणिक बेहोस हुने, उत्तानो वा टाउको तल पारेर सुताएपछि होसमा आउने; हात र खुट्टामा भट्का आए जस्तो हुने र आखाँ पल्टाउने जस्तो लक्षण देखिन्छ, र हेर्दा कम्पन जस्तो पनि देखिन्छ, तर यो कम्पन भने होइन	धेरै डर, चिन्ता र कष्ट भए जस्तो हुने, पूरै बेहोस हुने, उत्तानो वा टाउको तल पारेर सुताए पनि कुनै किसिमको प्रतिक्रिया नदिने

- खोप दिने प्रत्येक स्वास्थ्यकर्मीले एनाफाइलेक्सिस पहिचान गर्न र एनाफाइलेक्सिस भएमा एड्रिनालिन सूई दिन जान्नेपर्छ ।
- खोप अभियानमा प्रत्येक खोप टोलीलाई ए.ई.एफ.आई. किट उपलब्ध गराउनुपर्छ ।
- ए.ई.एफ.आई.किटमा कम्तीमा २ वटा एड्रिनालिन एम्पुल र कम्तीमा ६ वटा १ मि.लि.को डिस्पोजेबल सिरिञ्ज हुनुपर्छ ।
  - » एड्रिनालिन सूई 1:1000 Concentration, 1 mg/ml, मा भएको हुनुपर्छ ।
  - » १ मि.लि.को डिस्पोजेबल सिरिञ्जमा १० वटा ठुलो (०.१ एम.एल मात्रा) र १०० वटा सानो धर्का (०.०१ एम.एल मात्रा) भएको हुनुपर्छ ।
  - » एड्रिनालिन सूईको म्याद गुज्रने मिति छोटो हुने भएकोले यसको म्याद गुज्रेको छ कि छैन भनेर नियमित रूपमा जाँच गर्नुपर्छ ।
  - » एड्रिनालिन सूई खैरो रङ्गमा परिवर्तन भएमा प्रयोग गर्नु हुँदैन ।

एनाफाइलेक्सिस भएको अवस्थामा तत्काल गर्नुपर्ने उपचार तथा व्यवस्थापन

- उमेर अनुसार तत्काल पहिलो मात्रा एड्रिनालिन सूई मासुभिन्न दिने ।
- सहायताका लागि तुरुन्तै अन्य स्वास्थ्यकर्मी नजिकै भए बोलाउने । तर बिरामीलाई कहिल्यै एकलै नछोड्ने र बिरामीको वरिपरि भीड नगर्ने ।
- बिरामीलाई उत्तानो पारेर सुताउने र खुट्टालाई टाउको भन्दा माथि अग्लो पारेर राख्ने । तर बिरामीलाई सास फेर्न गाह्रो भइरहेको छ भने सिधा राख्ने ।
- बिरामीले वान्ता गरेको छ भने टाउकोलाई खुट्टाभन्दा माथि गरेर सुताउने ।
- बिरामीको सासफेर्ने नली खुल्ला छ कि छैन जाँच गर्ने, श्वास प्रश्वास र नाडीको गति जाँच गर्ने, मुटुको धडकन सुन्ने ।
- श्वास प्रश्वास रोकिएको भएमा र मुटुको धडकन नसुनिएमा तत्काल कृत्रिम श्वास-प्रश्वास प्रक्रिया सुरु गर्ने ।

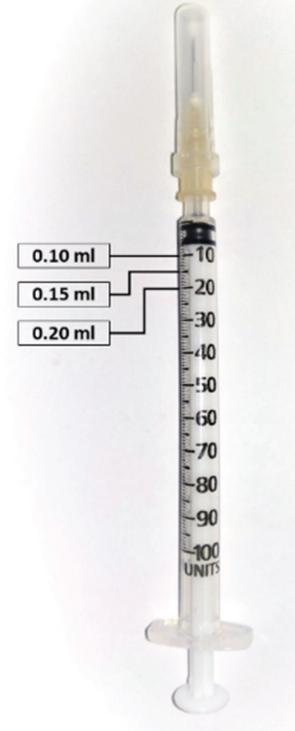
- बिरामीलाई तुरुन्त Injection Adrenaline Intramuscular खोप नलगाएको खुट्टाको तिघ्राको बीच बाहिरी माथिल्लो भागमा) दिने ।
याद गर्नुहोस् Injection Adrenaline 1 mg/ml concentration मा हुनुपर्दछ । Adrenaline सूई दिनु अगाडि लेबल हेरेर एकिन गर्ने साथै म्याद गुज्रने समय पनि हेर्ने ।
- एड्रिनलिन सूईको मात्रा
  - » एड्रिनलिन सूई एक पटकमा ०.५ मि.लि. भन्दा बढी दिनु हुदैन ।
  - » एड्रिनलिन सूईको मात्रा उमेर अनुसार फरक हुन्छ ।
  - » एड्रिनलिन सूई दिएपछि एनाफालेक्सिसको अवस्थामा छिटै सुधार आउँछ ।
  - » एड्रिनलिन सूई दिएको ५ मिनेट देखि १५ मिनेट भित्र विरामीको अवस्थामा कुनै सुधार नआएमा पुनः सोही मात्रामा एड्रिनलिन सूई दिनुपर्छ ।
  - » दोस्रो पटक ५ मिनेट देखि १५ मिनेटसम्म पुनः विरामीको अनुगमन गर्ने र विरामीको अवस्थामा सुधार नभएमा पुनः एड्रिनलिन सूई १ मात्रा दिने । तर एक व्यक्तिलाई बढीमा जम्मा ३ पटक मात्र दिन सकिन्छ ।
  - » एड्रिनलिन सूई कति मात्रा र कुन समयमा दिइएको हो सो को अभिलेख राख्नुपर्छ ।
- बिरामी होसमा आएपछि
  - » टाउको खुट्टाको सतह भन्दा तल गराउने ।
  - » बिरामीलाई न्यानो गराई राख्ने ।
  - » उपलब्ध भएमा, बिरामीलाई अक्सिजन दिने ।
  - » थप उपचारका लागि अस्पतालमा प्रेषण गर्ने ।
- एनाफाइलेक्सिसको आकस्मिक उपचारमा Injection Hydrocortisone र Injection Pheniramine maleate को कुनै भूमिका नहुने भएकोले ती औषधिहरू ए.ई.एफ.आई.किटबाट हटाईएको छ ।
- विरामी प्रेषण गरेको विवरण ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रको संयोजकलाई, स्वास्थ्य संस्था प्रमुख र स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुखलाई टेलिफोनबाट जानकारी गराउने ।
- बिरामीको अवस्थावारे अभिभावकलाई जानकारी गराउने ।
- ए.ई.एफ.आई.को प्रतिवेदन फारम र खोप लगाएपछि हुने अवाञ्छित घटना (ए.ई.एफ.आई.)को अनुसन्धान फारम भेरेर स्थानीय स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्य कार्यालयमा प्रतिवेदन गर्ने ।
- एनाफाइलेक्सिस भएको बिरामीलाई यो खोप फेरि लगाउनु हुँदैन र अरु खोप लगाउनको लागि पनि चिकित्सकको सल्लाह लिनु पर्दछ भनी सल्लाह दिने ।

याद गर्नुहोस्,

एनाफाइलेक्सिसको आकस्मिक उपचार भनेको अलिकति पनि ढिला नगरी एड्रिनालिन सूई दिनु हो ।

एनाफाइलेक्सिसको लागि उमेर अनुसार दिनुपर्ने एड्रिनालिन सूईको मात्रा

- २३ महिनासम्मको उमेर (करिब १० के.जि.सम्म तौल) : ०.१० मि.लि. (सिरिञ्जको ठुलो धर्का १ र सानो धर्का १०)
- २४ महिना देखि ५९ महिनाको उमेर (करिब १० देखि १५ के.जि.सम्मको तौल) : ०.१५ मि.लि. (ठुलो धर्का १.५ र सानो धर्का १५)
- ५ वर्ष देखि ६ वर्षसम्मको उमेर : ०.२० मि.लि. (ठुलो धर्का २ र सानो धर्का २०)
- ७ वर्ष देखि १० वर्षसम्मको उमेर : ०.३० मि.लि. (ठुलो धर्का ३ र सानो धर्का ३०)
- १० वर्ष देखि १२ वर्षसम्मको उमेर : ०.४० मि.लि. (ठुलो धर्का ४ र सानो धर्का ४०)
- १२ वर्ष देखि माथिको उमेर : ०.५० मि.लि. (ठुलो धर्का ५ र सानो धर्का ५०)

ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- एड्रिनालिन सूईको मात्रा थोरै हुने भएकोले उपयुक्त किसिमको सिरिञ्ज प्रयोग गर्नुपर्छ ।
- सिरिञ्ज प्रयोग गर्दा कुनै किसिमको द्विविधा नहुनको लागि १ मि.लि.को सिरिञ्ज मात्र प्रयोग गर्नुपर्छ जसमा १० वटा ठुला धर्का (प्रति ठुलो धर्का बराबर ०.१ मि.लि.) र १०० सानो धर्का (प्रति सानो धर्का बराबर ०.०१ मि. लि.) हुन्छ ।
- विरामीको अवस्थामा कुनै सुधार आएन भने, पुनः माथि तोकिएको उमेर समूहअनुसार एड्रिनालिन सूईको मात्रा ५ देखि १५ मिनेटको फरकमा दोहाच्याउनु पर्छ । तर एड्रिनालिनको मात्रा ३ पटक भन्दा बढी दिनु हुदैन ।
- नियमित खोपमा पनि ए.ई.एफ.आई.को ब्यवस्थापन गर्न प्रयोग गर्नुपर्ने भएकोले ए.ई.एफ.आई. किटमा एड्रिनालिन सूई २ एम्पुल र १ मि.लि.को ६ वटा सिरिञ्ज सुरक्षित राख्नुपर्छ ।
- एड्रिनालिन सूईको म्याद गुज्रने समयको निरन्तर अनुगमन गर्नुपर्छ ।

१३.३ खोप अभियानमा हुने ए.ई.एफ.आई.को उपचार/प्रेषणको पूर्वतयारी

- जिल्लास्तरको योजना तर्जुमा गोष्ठिको समयमा नै स्वास्थ्य कार्यालयले जिल्लाभरी रहेका सरकारी, गैरसरकारी वा निजीस्तरमा सञ्चालित अस्पताल/क्लिनिक तथा चिकित्सक रहेका प्रा.स्वा.के.हरूको सूचि तयार गरेर ती सबैमा वा आवश्यकता अनुसार ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र तोक्ने ।
- हरेक ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रमा एकजना चिकित्सकलाई संयोजक छनौट गर्ने र कम्तिमा १ जना हे.अ./सि.अ.हे.व. र १ जना स्टाफ नर्स/अ.न.मि. रहेको ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोली गठन गर्ने ।
- ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र रहेको स्वास्थ्य संस्थाको नाम, ठेगाना सहित टोलीमा रहेका सबै सदस्यहरूको टेलिफोन नम्बर खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीहरूको अभिमुखीकरण सबैलाई उपलब्ध गराउने र एक प्रति हरेक स्वास्थ्य संस्थामा राख्ने ।
- ए.ई.एफ.आई.व्यवस्थापन टोलीका सदस्यहरूलाई पनि ए.ई.एफ.आई.को पहिचान तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम दिने ।
- हरेक ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोलीलाई ए.ई.एफ.आई. किट उपलब्ध गराउने ।
- कुन स्थानीय तहको कुन खोप केन्द्रबाट कुन ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रमा प्रेषण गर्ने हो भन्नेवारे अभियानको अभिमुखीकरण तथा योजना तर्जुमा गोष्ठिमा स्वास्थ्य संस्था प्रमुखहरूसँग छलफल गरेर जिल्लाको योजना तयार गरी हरेक स्वास्थ्य संस्थालाई जानकारी दिने ।
- ए.ई.एफ.आई. भएको बालबालिकालाई उपचारको लागि प्रेषण गर्दा ए.ई.एफ.आई.को प्रतिवेदन फाराम भरेर साथमा पठाउने ।
- गम्भिर किसिमको ए.ई.एफ.आई. भएमा ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोलीको संयोजक र स्वास्थ्य कार्यालयलाई तुरुन्त फोनबाट जानकारी गराउने
- जिल्लाभरी उपलब्ध चिकित्सकको सङ्ख्या र आवश्यकताको आधारमा ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रको अतिरिक्त घुम्ति ए.ई.एफ.आई. टोली गठन गरी अभियान अवधिभर परिचालन गर्ने ।
- घुम्ति ए.ई.एफ.आई. टोलीको कार्यक्षेत्र विशेषगरी अस्पताल नभएका स्थान र चिकित्सक नभएका प्रा.स्वा.के.हरू रहेको स्थानमा तोक्ने ।
- एनाफाइलेक्सिस भएमा एड्रिनालिन सूई खोप केन्द्रमा नै तुरुन्तै स्वास्थ्यकर्मीले दिनुपर्ने हुन्छ । यसको लागि ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोलीलाई पखिनु हुँदैन । त्यसैले खोप दिने प्रत्येक स्वास्थ्यकर्मीलाई एनाफाइलेक्सिसको पहिचान गर्न र एड्रिनालिन सूई दिन सक्षम हुनुपर्छ ।
- प्रत्येक खोप केन्द्र टोलीलाई ए.ई.एफ.आई. किट उपलब्ध गराउनुपर्छ जसमा एड्रिनालिन सूई कम्तिमा २ एम्पुल (1:1000 concentration) भएको र १ मि.लि.को कम्तिमा ६ डिस्पोजेबल सिरिञ्ज हुनुपर्छ जसमा १० वटा ठुलो धर्का र १०० वटा सानो धर्का भएको हुनुपर्छ ।

- एनाफाइलेक्सिस भएको विरामीलाई एड्रिनालिन सूई दिएर सुधार भएपछि ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रमा प्रेषण गर्नुपर्छ ।
- एनाफाइलेक्सिस बाहेक तुरन्त आकस्मिक उपचार गर्न नपर्ने अन्य गम्भिर प्रकारका ए.ई.एफ.आई. भएमा स्वास्थ्य संस्थामा वा ए.ई.एफ.आई.व्यवस्थापन केन्द्रमा वा ए.ई.एफ.आई. टोलीलाई प्रेषण गरी उपचार गराउने व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।

१३.४ टक्सिस शक सिण्ड्रमको पहिचान र व्यवस्थापन

- दादुरा-रुबेला खोपको सन्दर्भमा खोप दिने कार्य प्रक्रियामा कुनै त्रुटी हुन गएर खोप, सिरिञ्ज, निडिल दूषित भएमा Staphylococcus aureus or Any other bacterial organism को toxin बाट Toxic Shock Syndrome हुनसक्छ ।
- टक्सिस शक सिण्ड्रम गम्भिर प्रकारको ए.ई.एफ.आई. हो र यस प्रकारको अवस्था खोप लगाएको केही घण्टा देखि बढीमा ७२ घण्टासम्ममा अचानक उच्च ज्वरो आउने, रक्तचाप कम हुने, शरीरमा विमिराहरू आउने साथै वान्ता हुने वा पखाला लाग्ने, वेहोस हुने वा अर्धचेत हुने जस्ता लक्षण तथा चिन्हहरू देखिन्छन् र तत्काल उपचार नभएमा विरामीको मृत्यु समेत हुनसक्छ । यो अवस्था भएका विरामीलाई पनि विशेष निगरानीका साथ उपचार गर्नुपर्छ ।
- टक्सिस शक सिण्ड्रम भएको विरामीलाई तत्कालै दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट IV Fluid- Normal saline or Ringer lactate दिन शुरु गरेर Broad spectrum antibiotic को एक मात्रा सुरु गरी तुरन्त अस्पतालमा प्रेषण गर्नुपर्छ ।

याद गर्नुहोस्, यस्तो अवस्था आउन नदिन खोप सेवा संचालन गर्दा कुनै पनि त्रुटीहरू हुन दिनु हुँदैन ।

१३.५ ए.ई.एफ.आई.को अभिलेख तथा प्रतिवेदन

गम्भिर प्रकारका सबै ए.ई.एफ.आई.को प्रतिवेदन स्वास्थ्य कार्यालयले २४ घण्टाभित्र प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशनालय र स्वा.से.वि. परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउनुपर्छ । त्यसपछि ७ दिनभित्र स्थलगत अनुसन्धान गरेर सो को प्रतिवेदन प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशनालय र स्वा.से.वि. परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउनुपर्छ ।

सामान्य प्रकारका ए.ई.एफ.आई.को प्रतिवेदन खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले अभियानको प्रतिवेदन फाराममा उल्लेख गरेर स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा पठाउनुपर्छ, स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाले स्थानीय तहमा र स्थानीय तहले स्वास्थ्य कार्यालयमा पठाउनुपर्छ । त्यसैगरी जिल्लाभरीको प्रतिवेदन समायोजन गरी स्वास्थ्य कार्यालयले प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय र स्वा.से.वि. परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउनु पर्छ ।

१३.६ ए.ई.एफ.आई. र सञ्चार

खोप अभियानमा हुनसक्ने ए.ई.एफ.आई.लाई ध्यान दिई देहाय बमोजिम सञ्चार सम्बन्धी क्रियाकलापहरू गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्छ :

- खोप समन्वय समिति, सञ्चारकर्मी, स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित पेशागत संघ-संस्थाहरूसँग अभिमुखीकरण तथा अन्तरक्रिया गरेर ए.ई.एफ.आई वारे पनि जानकारी गराउने

विभिन्न सरोकारवाला समूह, खोप समन्वय समिति, सञ्चारकर्मी र स्वास्थ्य सम्बन्धी समाचार सम्प्रेषण गर्ने सञ्चारकर्मीहरूको सहभागीतामा केन्द्रमा, ठूला शहर र जिल्लास्तरमा ए.ई.एफ.आई.को वारेमा पनि अभिमुखीकरण तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम गर्ने । यसबाट गम्भिर किसिमका ए.ई.एफ.आई भएमा समाधानमा गर्न सहयोग र सहज हुन्छ ।

- खोप पश्चात भएका कुनै पनि अवाच्छिन्न घटनाको यथार्थ विवरण समय-समयमा अभिभावक, समुदायका अगुवा र सरोकारवाला निकायमा जानकारी गराउने

खोप पश्चात भएका कुनै पनि अवाच्छिन्न घटनाको यथार्थ विवरण समय-समयमा अभिभावक, समुदायका अगुवा र सरोकारवाला निकायमा जानकारी गराउनुपर्छ । साथै खोप पश्चात् हुने अवाच्छिन्न घटनाको अनुसन्धानको नतिजा नआउन्जेल अभिभावक, समुदाय तथा सञ्चारकर्मीसँग विरामीको वास्तविक स्थिती समय समयमा तोकिएको व्यक्ति माफत जानकारी गराउनु पर्छ । यसको लागि जिल्ला, प्रदेश तथा केन्द्रमा निश्चित अधिकारी तोकिएका हुन्छन् । ए.ई.एफ.आई.को अनुसन्धानको नतिजा आएपछि मात्र अवाच्छिन्न घटनाको वास्तविक कारणवारे जानकारी दिनुपर्छ ।

- प्रवक्ता तोक्ने

खोप पश्चात भएका कुनै पनि अवाच्छिन्न घटनाको यथार्थ विवरण समय-समयमा अभिभावक, समुदायका अगुवा र सरोकारवाला निकायमा जानकारी गराउनको लागि जिल्ला, प्रदेश र केन्द्रस्तरमा एक जना प्रवक्ता छनोट गर्ने र सो व्यक्तिले मात्र ए.ई.एफ.आई.को जानकारी दिने । यस प्रकारको प्रवक्ता जिल्लास्तरमा स्वास्थ्य प्रमुख वा निजले तोकेको व्यक्ति, प्रदेशस्तरमा प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशक वा निजले तोकेको व्यक्ति र केन्द्रीयस्तरमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय वा स्वास्थ्य सेवा विभागले तोकेको व्यक्ति हुनेछ ।

१४. बजेटको व्यवस्था र खर्च गर्ने आधार

यो अभियानमा सञ्चालन गरिने क्रियाकलापको खर्च गर्ने आधार निम्नानुसार रहेको छ :

- बजेटको परिधिभित्र रहेर नेपाल सरकारको आर्थिक नियम, आर्थिक कार्यविधि, कार्यक्रम निर्देशिकामा उल्लेख भएको दर रेट समेतको आधारमा बजेट खर्च गर्ने ।
- तालिम, गोष्ठि, अभिमुखीकरण, बैठक सञ्चालन गर्दा सहजकर्ता, हल भाडामा कर कट्टा गर्नुपर्ने ।
- दैनिक भ्रमण भत्ता, यातायात खर्च, फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि यातायात खर्चमा कर नलाग्ने ।
- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको यातायात खर्च : रु. ७००/- प्रति व्यक्ति प्रति दिन
- खोप केन्द्रमा परिचालन हुने स्वयंसेवकको यातायात खर्च : रु. ४००/- प्रति व्यक्ति प्रति दिन

- फोहर मैला व्यवस्थापन खर्च प्रति संस्था : १००० /-
- ए.ई.एफ.आई व्यवस्थापन तथा अनुगमनको लागि स्थानिय तहबाट खटिने स्वास्थ्यकर्मीको लागि यातायात खर्च रु. १००० का दरले
- ए.ई.एफ.आई व्यवस्थापन तथा अनुगमनको लागि सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाबाट खटिने स्वास्थ्यकर्मीको लागि यातायात खर्च रु. ८०० का दरले

यो खोप अभियान सञ्चालन गर्न जाजरकोट र रुकुम पश्चिम जिल्लाको लागि स्वास्थ्य सेवा विभाग, परिवार कल्याण महाशाखा मार्फत संघ, प्रदेश, तथा सम्बन्धित जिल्लाका स्थायी कर्मचारीलाई कार्यालय प्रमुखको सिफारिसमा पेशकीको रुपमा वा अन्य माध्यमबाट छुट्टै बजेट उपलब्ध गराइनेछ, भने बाँकी ५ जिल्लाको लागि आ.व. २०८०/८१ को स्विकृत तपशिलको क्रियाकलापहरूबाट बाँडफाँड गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

तपशिल:

- कोभिड १९ खोप बुस्टर मात्रा समेतको अभियान संचालन, आई.पी.भी खोप अभियान संचालन तथा व्यवस्थापन खर्च लागि विनियोजित बजेट (नेपाल सरकार श्रोत)
  - » खोप अभियान सञ्चालन तथा व्यवस्थापन
  - » सामाजिक परिचालन तथा प्रचार प्रसार
  - » खोप तथा खोप जन्य सामाग्री ढुवानी
  - » खोप तथा खोपजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन
  - » बजेटको परिधिमा रही निम्न क्रियाकलापहरू जिल्लाको आवश्यकता अनुसार गर्न सकिनेछ:
    - खोपदिने स्वास्थ्यकर्मीहरूको अभिमुखीकरण गोष्ठी
    - महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविक अभिमुखीकरण (लक्षित समुदाय पहिचानको लागि)
- छुट बच्चाको पहिचान र छुट खोप पूरा गरी पूर्ण खोप सुनिश्चितता तथा नियमित खोप र सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम सुदृढीकरणको लागि समिक्षा, अभिमुखीकरण तथा सुक्ष्म योजना अद्यावधिक र महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण, सर्भिलेन्सको लागि स्थानीय तहको योजना तयारी समेत २ दिने गोष्ठी
  - » अभियानको जिल्ला स्तरिय १ दिने सुक्ष्म योजना गोष्ठी सञ्चालन
- जिल्लाबाट पालिका तथा स्वास्थ्य संस्थास्तरमा खोप, सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम तथा पूर्ण खोप भेरिफिकेसन र दिगोपनाको लागी सहजीकरण, महामारी नियन्त्रण, सर्भिलेन्स एवं सुपरिवेक्षण ब्यवस्थापन
  - » सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन
  - » द्रुत सुलभ सर्वेक्षण
  - » ए.ई.एफ.आई अनुगमन तथा व्यवस्थापन

राष्ट्रिय खोप तालिका

खोपको नाम	कुन रोगबाट सुरक्षा गर्छ	खोप दिने उमेर	कति पटक दिने	खोप लगाउने माध्यम	सुई लगाउने स्थान
बि.सि.जी.	क्षयरोग	जन्मिने बित्तिकै	१ पटक	छालाभिन्न (Intra-dermal)	दायाँ पाखुराको माथिल्लो भाग
रोटा	रोटा भाइरसबाट हुने झाडापखाला	जन्मिएको ६ हप्ता र १० हप्ताको उमेरमा	२ पटक	मुखबाट (Oral)	मुखमा गालाको भित्री भागमा
पोलियो (ओ.पि.भि)	पोलियोमाईलाइटिस	जन्मिएको ६, १० र १४ हप्ताको उमेरमा	३ पटक	मुखबाट (Oral)	मुखबाट खुवाउने
एफ.आई.पी.भी.	पोलियोमाईलाइटिस	१४ हप्ता र ९ महिनाको उमेरमा	२ पटक	छालाभिन्न (Intra-dermal)	दायाँ पाखुराको माथिल्लो भाग
पि.सी.भी.	निमोनिया	जन्मिएको ६ हप्ता, १० हप्ता र ९ महिनाको उमेरमा	३ पटक	मासुमा (Intra-muscular)	दायाँ तिघ्राको बीच बाहिरी भाग
डि.पि.टी-हेप बी- हीव	लहरेखोकी, भ्यागुते रोग, धनुष्टङ्गार, हेपाटाईटीस बि, हेमोफिलस बिबाट हुने न्यूमोनिया र मेनिन्जाईटीस	जन्मिएको ६, १० र १४ हप्ताको उमेरमा	३ पटक	मासुमा (Intra-muscular)	बायाँ तिघ्राको बीच बाहिरी भाग
दादुरा-रुबेला	दादुरा र रुबेला	जन्मिएको ९ महिना र १५ महिनाको उमेरमा	२ पटक	छाला र मासु बीच (Sub-cutaneous)	बायाँ पाखुराको माथिल्लो भाग
जे.ई.	जापानिज इन्सेफलाइटिस	१२ महिनाको उमेरमा	१ पटक	छाला र मासु बीच (Sub-cutaneous)	दायाँ तिघ्राको मध्य बाहिरी भाग
टाइफाइड	टाइफाइड रोग	१५ महिनाको उमेरमा	१ पटक	मासुमा (Intra-muscular)	बायाँ तिघ्राको मध्य बाहिरी भाग
टी.डी.	धनुष्टङ्कार र भ्यागुते रोग	गर्भवती महिलाहरू	☞	मासुमा (Intra-muscular)	बायाँ पाखुराको माथिल्लो बाहिरी भाग

☞ प्रथम पटक गर्भवतीमा गर्भ रहेको थाहा हुने बित्तिकै पहिलो मात्रा, १ महिना पछि दोस्रो मात्रा र त्यसपछि हरेक गर्भमा १ मात्रा ।

नियमित खोप लिन छुटेका बालबालिकालाई ५ वर्षको उमेरसम्म छुट खोप दिने तालिका

खोपको नाम	१२ महिनाको उमेरसम्म	१३ महिना देखि २३ महिनासम्म	२४ महिना देखि ५९ महिनासम्म
बि.सि.जि.	१ मात्रा (०.०५ मि.लि.)	१ मात्रा (०.१ मि.लि.)	१ मात्रा (०.१ मि.लि.)
रोटा	१/१ महिनाको फरकमा दुई मात्रा	१/१ महिनाको फरकमा दुई मात्रा	नदिने
पोलियो	१/१ महिनाको फरकमा तीन मात्रा	१/१ महिनाको फरकमा तीन मात्रा	१/१ महिनाको फरकमा तीन मात्रा
एफ.आई.पि.भी.	४/४ महिनाको फरकमा दुई मात्रा	४/४ महिनाको फरकमा दुई मात्रा	४/४ महिनाको फरकमा दुई मात्रा
पि.सि.भि.	- ७ महिनाभन्दा कम उमेरको बच्चालाई १/१ महिनाको फरकमा पहिलो र दोस्रो मात्रा र ९ महिनाको उमेरमा तेस्रो मात्रा - ७ महिना देखि १२ महिना उमेर सम्मको बच्चालाई १/१ महिनाको फरकमा तीन मात्रा	२/२ महिनाको फरकमा दुई मात्रा	२/२ महिनाको फरकमा दुई मात्रा
डि.पि.टि.-हेप.बी- हिव	१/१ महिनाको फरकमा तीन मात्रा	१/१ महिनाको फरकमा तीन मात्रा	१/१ महिनाको फरकमा दुई मात्रा र दोस्रो मात्रा लगाएको ६ महिनापछि, तेस्रो मात्रा
दादुरा-रुबेला	एक मात्रा	१/१ महिनाको फरकमा दुई मात्रा	१/१ महिनाको फरकमा दुई मात्रा
जे.ई.	१ मात्रा	१ मात्रा	१ मात्रा

दादुरा रूबेला तथा टाइफाइड खोप

नियमित खोप लगाउन छुटेका बालबालिकाको संख्या उल्लेख गर्ने फाराम (खोप रजिष्टर तथा DHIS II बाट विवरण उतार गर्ने)

जिल्ला : स्थानीय तह :

वडा नं. :

क्र. सं.	खोपको नाम	मात्रा	लक्षित संख्या						खोप लगाएको संख्या			खोप लगाउन छुटेको संख्या			३ वर्ष देखि छुटेको डोज		
			०-११ महिनाका बालबालिका		१२-२३ महिनाका बालबालिका		०७९।७९	०७९।८०	०७९।७९	०७९।८०	०७९।७९	०७९।८०	०७९।७९	०७९।८०			
			०७९।७८	०७९।७९	०७९।८०	०७९।८१										०७९।८२	०७९।८३
१.	बि.सि.जी.	१															
२.	रोटा	२															
३.	ओ.पि.भी.	३															
४.	एफ.आई.पि.भी.	२															
५.	पि.सि.भी.	३															
६.	डि.पि.टी-हेप बी-हिव	१															
७.	दादुरा-रूबेला	२															
८.	जे.ई.	१															
९.	टि.सि.भी.	१															
		कुल जम्मा															

तयार गर्नेको नाम र पद :

सदर गर्नेको नाम र पद :

दस्तखत र मिति :

दस्तखत र मिति :

दादुरा रबेला तथा टाइफाईड खोप

दादुरा रबेला तथा टाइफाईड खोप अभियानको लागि शैक्षिक सामग्री तथा अभिलेख प्रतिवेदन फारम वितरण सम्बन्धी जिल्ला/प्रदेश स्तरिय योजना

जिल्ला :

स्थानिय तह:

वडा नं. :

क्र. सं.	स्थानिय तह/जिल्लाको नाम	लक्षित संख्या				स्वास्थ्य संस्था	खोप सेसन	आवश्यक सामग्री र परिमाण					
		६ महिना - ५९ महिना सम्म	५ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनि	१६ देखि ४५ वर्ष सम्म	जम्मा			खोप रजिष्टर (प्रति स्वास्थ्य संस्था २)	कार्यक्रम निर्देशिका (प्रति स्वास्थ्य संस्था १)	अभियान खोप कार्ड (लक्षित संख्यामा ५ % थप)	टयाली सिट (प्रति खोप सेसन २)		
												कुल जम्मा	

तयार गर्नेको नाम, पद, संस्था र दस्तखत:

दादुरा खेला तथा टाइफाईड खोप**जिल्ला स्तरमा अभियान संचालन तथा नियमित खोप सुदृढीकरणको लागि कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन**

क्र. सं	जिल्लाको नाम	अभियान सञ्चालन अवधि	कार्यक्रम संचालन मिति							
			२ दिने योजना तर्जुमा तथा अभिमुखिकरण गोष्ठी	जिल्ला खोप समन्वय समिति र संचारकर्मीको अभिमुखिकरण	स्वास्थ्यकर्मीहरूको तालिम १ दिन	प्रचार प्रसार तथा सामाजिक परिचालन	खोप तथा कोल्डचेन सामग्री वितरण तथा ढुवानी	प्रदेश तहबाट परिचालन हुने सहजकर्ता र सस्था		

नोट: उपर्युक्त उल्लेखित क्रियाकलापहरू अभियान सञ्चालन भन्दा कम्तिमा ५ दिन अगाडि सम्पन्न गरी सम्पुर्ण छ। यो फारम प्रदेशस्तरको योजना तर्जुमा बैठकमा जिल्लासँग समन्वय गरी भर्नुपर्दछ।

दादुरा खेला तथा टाइफाईड खोप

दादुरा खेला र छुट खोप दिँदा खोप केन्द्रमा प्रयोग गरिने ट्याली सिट (६ महिना देखि १५ वर्ष मुनी सम्मको लागि)

- (क) जिल्ला: _____
- (ख) स्थानिय तह : _____ (ग) वडा नं : _____ (घ) खोप केन्द्रको नाम : _____
- (ङ) खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम: _____ (च) स्वयंसेवकको नाम _____ (छ) अभियान सञ्चालन मिति: _____

उमेर समूह		दादुरा खेला खोप लिएका बालबालिकाहरूको संख्या										
		महिला					पुरुष					
६ महिना देखि ५९ महिना सम्म												
५ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनि सम्म												
		दादुरा खेला खोप लागएको जम्मा महिला बालबालिका: ६ म देखि ५९ म ....., ५ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनि.....					दादुरा खेला खोप लागएका जम्मा पुरुष बालबालिका: ६ म देखि ५९ म ....., ५ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनि.....					

छुट खोप लिएका बालबालिकाहरूको संख्या	
६ महिना देखि ५९ महिना सम्म	१५ डि.पि.टि-हेप.वि-हिब खोप पि.सि.भी आई.पि.भी
	१५ डि.पि.टि-हेप.वि-हिब ... पि.सि.भी ... आई.पि.भी...
	१५ छुट खोप लागएको जम्मा पुरुष बालबालिका : डि.पि.टि-हेप.वि-हिब ... आई.पि.भी ... आई.पि.भी...

खोप लागएका हरेक बालबालिकाको लागि जुन खोप लागएको हो सोही महलको एउटा कोठामा √ चिन्ह लगाउनुहोस् ।

क्र.सं	विवरण	प्राप्त	खर्च	फिर्ता/बाँकी
१	दादुरा खेला खोप (१० मात्रा भायल)			
२	घोलक (गोटा)			
३	घोलक सिरिञ्ज (गोटा)			
४	डि.पि.टि-हेप.वि-हिब खोप (१० मात्रा भायल)			
५	पि.सि.भी खोप (४ मात्रा भायल)			
६	आई.पि.भी खोप (५ मात्रा भायल)			
७	ए.डि. सिरिञ्ज (गोटा)			
८	सेप्टी बक्स (गोटा)			

सुपरिवेक्षण गरेको समय र दस्तखत: _____
 सुपरीवेक्षकको नाम, पद र संस्था: _____
 सुपरीवेक्षकको टिप्पणी: _____

खोप लागएपछि हुनसक्ने अवाञ्छित घटनाहरूको विवरण						
क्र.सं	ए.ई.एफ.आई.भाएको विरामीको नाम	पु/म.	उमेर	देखा परेको मुख्य लक्षण/चिन्हहरू	उपचार	नतिजा (निको भएको, प्रेषण गरेको)
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						

सुपरिवेक्षण गरेको समय र दस्तखत: _____
 सुपरीवेक्षकको नाम, पद र संस्था: _____
 सुपरीवेक्षकको टिप्पणी: _____

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा खोप अभियान - २०८०/८१

अनुसूची ११

टाइफाइड खोप खोप दिँदा खोप केन्द्रमा प्रयोग गरीने ट्याली सिट (१६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मको लागि)

- (क) जिल्ला: (ख) स्थानिय तह : (ग) वडा नं : (घ) खोप केन्द्रको नाम : (ङ) खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम: (च) स्वयंसेवकको नाम : (छ) अभियान सञ्चालन मिति:

टाइफाइड खोप लिएका १६ देखि ४५ बर्ष उमेर समूहका व्यक्तिहरूको संख्या	
महिला	पुरुष
	२०
	४०
	६०
	२०
	४०
	६०
	८०
	१००
	१२०
	१४०
जम्मा महिला संख्या:.....	जम्मा पुरुष संख्या:.....

टाइफाइड खोप लगाएका हरेक व्यक्तिको लागि एउटा कोठामा ✓ चिन्ह लगाउनुहोस् ।

भ्याक्सिन, सिरिञ्ज र सेप्टी बक्सको प्राप्त-खर्चको विवरण				
क्र. सं	विवरण	प्राप्त	खर्च	फिर्ता/बाँकी
१	टाइफाइड खोप (१० मात्रा भायल)			
२	ए.डि. सिरिञ्ज (गोटा)			
३	सेप्टी बक्स (गोटा)			

सुपरीवेक्षकको नाम, पद र संस्था:
सुपरीवेक्षकको टिप्पणी:

खोप लगाएपछि हुनसक्ने अवाञ्छित घटनाहरूको विवरण						
क्र. सं	ए.ई.एफ.आई.भएको बिरामीको नाम	पु/म.	उमेर	देखा परेको मुख्य-मुख्य लक्षण/चिन्हहरू	उपचार	नतिजा (निको भएको, घेपण गरेको)
१						
७						
८						

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा खोप अभियान - २०८०/८१

दादुरा रुबेला तथा टाइफाईड खोप

अभियानको पूर्व तयारी एवम् अभियान संचालन अवस्थाको सुपरिवेक्षण / अनुगमन चेकलिष्ट

जिल्ला: स्थानिय तह: वडा/स्वास्थ्य संस्था:
 अभियान सञ्चालन: देखि सम्म
 जम्मा लक्षित जनसंख्या: सुपरिवेक्षण / अनुगमनको मिति :
 सुपरीवेक्षक/अनुगमनकर्ताको नाम: पद र कार्यालय:

क्र. सं.	क्रियाकलापहरू	कार्य सम्पन्न		सम्पन्न भएको	कहिलेसम्म गर्ने ?	जिम्मेवार व्यक्ति
		भएको	नभएको	छैन भने कारण		
(क)	योजना, समन्वय र वित्तीय व्यवस्था					
१.	भ्याक्सिन, सिरिञ्ज, सेफ्टी बक्स र अन्य सामग्रीको विस्तृत योजना					
२.	ए.ई.एफ.आई.व्यवस्थापनको योजना					
३.	बहस-पैरबी, सामाजिक परिचालन र सूचना प्रवाहको योजना					
४.	खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण र माईन्यूट					
५.	खोप केन्द्र अनुसार लक्षित जनसंख्या निर्धारण सहितको सूक्ष्मयोजना					
६.	नियमित खोपमा छुट खोप (डि.पि.टि-हेप.वि-हिव, पि.सि.भी, आई.पि.भी) लगाउने योजना (अनुसूचि २)					
७.	कार्यक्रम अनुसार बजेट उपलब्ध र खर्च बाँडफाँड					
८.	परिचयात्मक तालिम योजना गोष्ठी					
९.	खोपदिने स्वास्थ्यकर्मीहरूको तालिम					
१०.	गा.पा./न.पा./उ.मा.न.पा/मा.न.पा.खोप स.समिति,वडा खो.स.समिति र म.स्वा.से.को तालिम/अभिमुखिकरण					
११.	सुपरिवेक्षणको योजना (व्यक्ति,स्थान र अवधि सहित) पूर्व तयारी र खोप अभियान संचालन भएको अवधिको लागि					
१२.	आईस प्याक फ्रिजर, रेफ्रिजेरेटर, कोल्ड बक्स, भ्याक्सिन क्यारियर, आइस प्याक प्रयाप्त भए नभएको र कोल्ड चैन व्यवस्थापनको आकस्मिक योजना छ, छैन अवस्थाको उल्लेख गर्ने					
१३.	कार्यक्रम निर्देशिका, छुट खोप रजिष्टर फारम, चेकलिष्ट, खोप कार्ड, निमन्त्रणा कार्ड तथा प्रचार-प्रसारका सामग्री प्राप्त र वितरण भए नभएको					
१४.	बहस-पैरबी, सामाजिक परिचालन तथा सूचना प्रवाह योजना र योजना अनुसार कार्य भए नभएको					
१५.	अभियान सञ्चालन हुने मिति र खोप केन्द्र स्थल, खोप कार्यकर्ता र स्वयंम सेवकको जानकारी भए नभएको					

सुपरीवेक्षकको टिप्पणी र दस्तखत :

क्र. सं.	खोप केन्द्र संचालन र व्यवस्थापनको अनुगमन	अवस्था		यदी नभए, स्थलगत अनुमन गरी सो को कारण उल्लेख गर्ने
		छ	छैन	
१.	खोप केन्द्रमा सबैले देख्ने गरी खोप केन्द्र ब्यानर (नियमित खोप तथा यस अघि अभियानको) भुण्ड्याएको छ/छैन ?			
२.	खोपदिने स्वास्थ्यकर्मीलाई लक्षित संख्याको अनुमान छ/छैन ?			
३.	खोपदिने स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवकको संख्या योजना अनुसार छ/छैन ?			
४.	दुईजना स्वयंसेवकको जिम्मेवारी छुट्याएको छ/छैन ?			
५.	भ्याक्सिन, घोलक, सिरिञ्ज सेफ्टी बक्स, खोप कार्ड, प्रयाप्त छ/छैन ?			
६.	कोल्ड चेन कायम गर्न ४ वटा आइस प्याक छ/छैन ?			
७.	सवैभ्याक्सिन भायलको भि.भि.एम. १ वा २ को अवस्थामा भएको छ/छैन ?			
८.	भ्याक्सिन र दादुरा रुबेला घोलक भ्याक्सिन क्यारियर भित्र छ/छैन ?			
९.	हरेक दादुरा रुबेला भ्याक्सिन भायल घोलन नयाँ घोलक सिरिञ्ज प्रयोग गरेको छ/छैन ?			
१०.	दादुरा रुबेला भ्याक्सिन घोल्ला घोलक भित्रको सबै भोल निकालेर घोलको छ/छैन ?			
११.	घोलेकोरखोलेको भ्याक्सिनलाई भ्याक्सिन क्यारियर माथि फोम प्याडमा राखेका छ/छैन ?			
१२.	एक पटकमा एउटा मात्र भ्याक्सिन भायल घोल्लेखोल्ने गरेको छ/छैन ?			
१३.	भायलमा भ्याक्सिन घोलेकोरखोलेको समय लेखेको छ/छैन ?			
१४.	प्रत्येक व्यक्तिलाई प्रत्येक पटक खोप तानेर दिने गरेको छ/छैन ?			
१५.	खोप उपयुक्त तरिका, माध्यम र तोकिएको स्थानमा दिनेगरेको छ/छैन ?			
१६.	प्रयोग गरको सिरिञ्ज र निडिलहरू सब सेफ्टी बक्समा राखेको छ/छैन ?			
१७.	खाली भ्याक्सिन भायल, घोलक र अन्य फोहर छुट्टा छुट्टै भोलामा जम्मा गरेको छ/छैन ?			
१८.	सब व्यक्तिको कार्ड पूर्णरूपमा भरेर दिएको छ/छैन ?			
१९.	५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको खोप छुटे नछुटेको सोधेर यकिन गरी खोप पुरा गराउन परामर्श गरेको छ/छैन ?			
२०.	ट्याली सिटमा सबै विवरण पूर्ण रूपमा लेख्नुपर्ने जानकारी लेखेको छ/छैन ?			
२१.	ट्याली सिटमा खोप अनुसार अभिलेख राखेको छ/छैन ?			
२२.	भ्याक्सिनको खर्च अनुसार खोप लगाएका बच्चाको संख्या छ/छैन ?			
२३.	नियमित खोपमा छुट खोपको पहिचान गरी छुट खोप (डि.पि.टि-हेप.वि-हिव, पि.सि.भी, आई.पि.भी) लगाएको छ/छैन ?			
२४.	खोप लगाएपछि आधा घण्टा समयसम्म पखिनुपर्छ भनी बताएको छ/छैन ?			
२५.	ए.ई.एफ.आई. किटमा तोकिएको औषधि, प्रयोग निर्देशिका, प्रतिवेदन फारमहरू छन/छैन ?			
२६.	ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र वा टोली र सम्पर्क नम्बरको बारेमा जानकारी छ/छैन ?			
२७.	Anaphylaxis भएमा adrenalline दिने तरिका र मात्राको बारेमा जानकारी छ/छैन ?			

सुपरीवेक्षकको टिप्पणी र दस्तखत:

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा खोप अभियान - २०८०/८१

दादुरा रुबेला तथा टाइफाइड खोप

दादुरा-रुबेला खोप अभियान पछि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम

जिल्ला:

पालिका:

वडा नं.:

गाउँ/टोल :

खोप केन्द्रको नाम, ठेगाना:

अभियान सञ्चालन मिति:

अनुगमनकर्ताको नाम :

अनुगमन गरेको मिति:

घर नं.	अभिभावकको नाम	जम्मा बालबालिका (६ महिना देखि १५ वर्ष मुनिका)	जम्मा बालकालिका मध्ये दादुरा रुबेला खोप		खोप नलगाएको कारण(पानाको पछाडी दिएको नम्बर उल्लेख गर्नुहोस् ।)	अभियानमा दादुरा रुबेला छुट खोप लगाउन गरेको प्रयास र व्यवस्था	RCM गर्दा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई छुट खोप लगाएको पाइएको बालबालिकाको संख्या
			लगाएको	नलगाएको			
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
१							
२							
३							
४							
५							
६							
७							
८							
९							
१०							
११							
१२							
१३							
१४							
१५							
					दादुरा रुबेला खोप छुट प्रतिशत :		
					(जम्मा छुट व्यक्ति/जम्मा भेटिएको व्यक्तिX१००)		

अनुगमनकर्ता दस्तखत र मिति:

दादुरा-रुबेला खोप नलगाउनुको कारण	
१. बालबालिकाघरमा नभएको/बाहिर गएको ।	८. धार्मिक कारणले ।
२. अभियानबारे थाहा नभएको/खोप केन्द्र रहेको स्थान थाहा नभएको ।	९. सुईको डरले ।
३. खोप केन्द्र टाढा भएको ।	१०. अवाञ्छित घटनाको डरले ।
४. खोप केन्द्रमा भ्याक्सिन नभएको ।	११. अभिभावकले खोप लिने-नलिने बारे निर्णय गर्न नसकेको ।
५. खोप लगाउन पछि/अर्को दिनमा जाने विचार गरेको ।	१२. अन्य (कारण छोटकरीमा उल्लेख गर्ने) ।
६. बालबालिकाले दादुरा-रुबेला खोप पहिले नै लिईसकेको ।	१३. थाहा छैन/जवाफ दिन नमानेको ।
७. बालबालिका विरामी भएको ।	

दादुरा-रुबेला खोप अभियानपछि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम प्रयोग गर्ने तरिका

- (१) दादुरा-रुबेला खोप अभियानमा ६ महिना देखि ५ वर्षमुनिका बालबालिका छुटेका छन् कि छैनन् भनेर निश्चित गर्नको लागि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्नुपर्दछ ।
- (२) यो अनुगमन खोप अभियानमा कम्तिमा २ वटा सेसन सञ्चालन भई सकेपछि पहिलो, ४ वटा सेसन सञ्चालन भई सकेपछि दोस्रो र सबै सेसन सञ्चालन भई सकेपछि शंकास्पद गाउँ/टोलमा अनुगमन गर्नुपर्दछ । यसरी अनुगमन गर्दा शंकास्पद सबै स्थानलाई समेट्नुपर्दछ ।
- (३) यो अनुगमन खोप सेवाको पहुँच नभएको गाउँ/टोल, खोप नलिने वर्ग, समुदाय र यो अभियानमा प्रगति कम भएको स्थानहरूमा नै गर्नुपर्दछ ।
- (४) यो अनुगमनस्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको सुपरीवेक्षकहरू, पालिका, स्वास्थ्य कार्यालयबाट खटिने सुपरीवेक्षकहरूले समेत गर्नुपर्दछ । साथै प्रदेश/केन्द्रबाट, सहयोगी संघ-संस्थाबाट खटिने अनुगमनकर्ताले पनि अभियानको अनुगमन गर्न सक्नेछन् ।
- (५) अनुगमन गर्दा सम्बन्धित गा.पा./न.पा./उ.न.पा./म.न.पाको वडा, गाउँ/टोलमा पुगेपछि त्यस ठाउँको कुनै एउटा घरबाट अनुगमन शुरु गर्नुपर्दछ । हिमाल, पहाड र पातलो बस्ति भएमा क्रमश कुनै घर नछुटाई गएर र घना बस्ति र शहरी क्षेत्रमा शुरु भएको घर पछि १ घर छोडी अनुगमन गर्नुपर्दछ ।
- (६) यो अनुगमन गर्दा घरमुलि वा उत्तरदिने व्यक्तिसँग अनुगमनको उद्देश्य बताउँदै त्यस घरका ६ महिना देखि १५ वर्षमुनिका प्रत्येक बालबालिकाले दादुरा-रुबेला खोप लगाए/नलगाएको कुरा अनुसूचि अनुसार निश्चित गरी अभिलेख गर्नु पर्दछ ।
- (७) अन्त्यमा, जम्मा बालबालिकाको संख्या छुट्टा छुट्टै जोडेर लेख्ने । साथै १५ घरमा भएका जम्मा बालबालिका र सो मध्ये खोप पाएका/नपाएका विच तुलना गरी छुट बालबालिकाको प्रतिशत र खोप कभरेज प्रतिशत विश्लेषण गर्नु पर्दछ । यसको लागि महल नं. ५ को जम्मा छुट संख्यालाई महल नं. ३ को जम्मा बालबालिकाको संख्याले भागा गरेर १०० ले गुणन गर्ने यसबाट छुट बच्चाको प्रतिशत आउदछ ।
- (८) यसरी अनुगमन गर्दा खोप लगाउन छुट भएका बालबालिकालाई अभियानमै खोप लगाउन परामर्श गरी कहाँ, कहिले लगाउने हो सो को महल नं. ७ मा उल्लेख गर्नु पर्दछ । २४ महिना मुनिको बालबालिका भएमा नियमित खोपको लागि पनि परामर्श गरी खोप पुरा गराउनु पर्दछ ।
- (९) अनुगमन गर्दा नियमित खोपमा खोप छुट भएका बालबालिका भए खोप लिए नलिएको महल ८ मा उल्लेख गरी अभियानको प्रगती प्रतिवेदनमा समावेश गरि पठाउने ।
- (१०) अनुगमनकर्ताले अनुगमन पश्चात् यो फारम पृष्ठपोषण सहित सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा बुझाउने र स्वास्थ्य संस्थाले तोकिएको अनसुची १४.मा अनुगमनको नतिजा समायोजन गरी अभियानको प्रगती प्रतिवेदन सहित अनिवार्य पठाउने ।

अनुसूची १३ ख

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा खोप अभियान - २०८०/८१

दादुरा रुबेला तथा टाइफाईड खोप

टाइफाईड खोप अभियान पछि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम

जिल्ला:

पालिका:

वडा नं.:

गाउँ/टोल :

खोप केन्द्रको नाम, ठेगाना:

अभियान सञ्चालन मिति:

अनुगमनकर्ताको नाम :

अनुगमन गरेको मिति:

घर नं.	अभिभावकको नाम	जम्मा व्यक्ति (१६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्म)	जम्मा व्यक्ति मध्ये टाइफाईड खोप		खोप नलगाएको कारण(पानाको पछ्याडी दिएको नम्बर उल्लेख गर्नुहोस् ।)	अभियानमा टाइफाईड छुट खोप लगाउन गरेको प्रयास र व्यवस्था
			लगाएको	नलगाएको		
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						
९						
१०						
११						
१२						
१३						
१४						
१५						
					टाइफाईड खोप छुट प्रतिशत :	
					(जम्मा छुट व्यक्ति/जम्मा भेटिएको व्यक्तिX१००)	

अनुगमनकर्ता दस्तखत र मिति:

टाइफाईड खोप नलगाउनुको कारण	
१. घरमा नभएको/बाहिर गएको ।	८. धार्मिक कारणले ।
२. अभियानबारे थाहा नभएको/खोप केन्द्र रहेको स्थान थाहा नभएको ।	९. सुईको डरले ।
३. खोप केन्द्र टाढा भएको ।	१०. अवाञ्छित घटनाको डरले ।
४. खोप केन्द्रमा भ्याक्सिन नभएको ।	११. खोप लिने-नलिने वारे निर्णय गर्न नसकेको
५. खोप लगाउन पछि/अर्को दिनमा जाने विचार गरेको ।	१२. अन्य (कारण छोटकरीमा उल्लेख गर्ने) ।
६. खोप लगाउन आवश्यक नठानेको	१३. थाहा छैन/जवाफ दिन नमानेको ।
७. विरामी भएको ।	

टाइफाईड खोप अभियानपछि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम प्रयोग गर्ने तरिका

- (१) टाइफाईड खोप अभियानमा १६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मका व्यक्ति छुटेका छन् कि छैनन् भनेर निश्चित गर्नको लागि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्नुपर्दछ ।
- (२) यो अनुगमन खोप अभियानमा कम्तिमा २ वटा सेसन सञ्चालन भई सकेपछि पहिलो, ४ वटा सेसन सञ्चालन भई सकेपछि दोस्रो र सबै सेसन सञ्चालन भई सकेपछि शंकास्पद गाउँ/टोलमा अनुगमन गर्नुपर्दछ । यसरी अनुगमन गर्दा शंकास्पद सबै स्थानलाई समेटनुपर्छ ।
- (३) यो अनुगमन खोप सेवाको पहुँच नभएको गाउँ/टोल, खोप नलिने वर्ग, समुदाय र यो अभियानमा प्रगति कम भएको स्थानहरूमा नै गर्नुपर्दछ ।
- (४) यो अनुगमन स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको सुपरीवेक्षकहरू, पालिका, स्वास्थ्य कार्यालयबाट खटिने सुपरीवेक्षकहरूले समेत गर्नुपर्दछ । साथै प्रदेश/केन्द्रबाट, सहयोगी संघ-संस्थाबाट खटिने अनुगमनकर्ताले पनि अभियानको अनुगमन गर्न सक्नेछन् ।
- (५) अनुगमन गर्दा सम्बन्धित गा.पा./न.पा./उ.न.पा./म.न.पाको वडा, गाउँ/टोलमा पुगेपछि त्यस ठाउँको कुनै एउटा घरबाट अनुगमन शुरु गर्नुपर्दछ । हिमाल, पहाड र पातलो बस्ति भएमा क्रमश कुनै घर नछुटाई **१६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मका व्यक्ति भएका १५ वटा घरमा** गएर र घना बस्ति र शहरी क्षेत्रमा शुरु भएको घर पछि १ घर छोडी अनुगमन गर्नुपर्दछ ।
- (६) यो अनुगमन गर्दा उत्तरदिने व्यक्तिसँग अनुगमनको उद्देश्य बताउँदै त्यस घरका १६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मका प्रत्येक व्यक्तिले टाइफाईड खोप लगाए/नलगाएको कुरा अनुसूचि अनुसार निश्चित गरी अभिलेख गर्नु पर्दछ ।
- (७) अन्त्यमा, जम्मा व्यक्तिको संख्या छुट्टा छुट्टै जोडेर लेख्ने । साथै १५ घरमा भएका जम्मा व्यक्ति र सो मध्ये खोप पाएका/नपाएका विच तुलना गरी छुट्टै प्रतिशत र खोप कभरेज प्रतिशत विश्लेषण गर्नु पर्दछ । यसको लागि महल नं. ५ को जम्मा छुट्टै संख्यालाई महल नं. ३ को जम्मा बालबालिकाको संख्याले भागा गरेर १०० ले गुणन गर्ने यसबाट छुट्टै बच्चाको प्रतिशत आउदछ ।
- (८) यसरी अनुगमन गर्दा खोप लगाउन छुट्टै भएका व्यक्तिलाई अभियानमै खोप लगाउन परामर्श गरी कहाँ, कहिले लगाउने हो सो को महल नं. ७ मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- (९) अनुगमनकर्ताले अनुगमन पश्चात् यो फारम पृष्ठपोषण सहित सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा बुझाउने र स्वास्थ्य संस्थाले तोकिएको अनुसूची १४.मा अनुगमनको नतिजा समायोजन गरी अभियानको प्रगती प्रतिवेदन सहित अनिवार्य पठाउने ।

(अनुसूचि १५)

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा खोप अभियान - २०८०/८१

दादुरा खेला तथा टाइफाईड खोप

दादुरा-खेला तथा टाइफाईड खोप अभियानको स्वास्थ्य स्थानिय तह/जिल्ला स्तरिय प्रगति प्रतिवेदन फारम

स्थानिय तह:

जिल्ला :

अभियान सञ्चालन मिति : देखि

सम्म

स्वयंसेवकहरूको संख्या:

खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको संख्या:

क्र.सं.	वडा/स्थानिय तह	खोप केन्द्र संख्या	दादुरा खेला लक्षित बालबालिका संख्या		टाइफाईड खोपको लक्षित संख्या (१६ वर्ष देखि ४५ वर्ष सम्म)	दादुरा-खेला खोप लगाएका बालबालिका				टाइफाईड खोप लगाएको व्यक्ति संख्या				नियमित खोपमा छुट भएको खोप लगाएका बालबालिका				ए.ई.एफ.आई. विरामीको संख्या
			६ म देखि १५ महिना सम्मका	१५ देखि १५ वर्ष मुनीका		विद्यालयका (५ देखि १५ वर्ष मुनीका)	विद्यालयका (५ देखि १५ वर्ष मुनीका)	६ म देखि १५ महिना सम्मका	१५ देखि १५ वर्ष सम्म	RCM मा भेटर	म	पु	म	पु	डि.पि.टि-हे प.वि-हिव	पि.सि.भी	आई.पि.भी	
जम्मा																		

भ्याक्सिन, सिरिञ्ज, सेप्टी बक्सको प्राप्त, खर्च र खेर गएको विवरण:

विवरण	खोप				सिरिञ्ज	सेप्टी बक्स
	दादुरा-खेला	टाइफाईड	डि.पि.टि-हे.प.वि-हिव	पि.सि.भी		
प्राप्त						
खर्च						
बाँकी/फिर्ता						

नोट : दादुरा खेलाको प्रगति निकाल्दा माथि उल्लेख भएको लक्षित बालबालिका संख्या अन्तर्गत तीनै समूहको महलबाट लक्ष जोडी, सो संग जम्मा प्रगतीको तुलना गरेर प्रतिशत निकाल्नु पर्दछ ।

तयार गर्नेको नाम र दस्तखत:

स्थानीय स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको नाम र दस्तखत :

मिति:

दादुरा रबेला तथा टाइफाईड खोप
ए.ई.एफ.आई. उपचार तथा प्रेषणको व्यवस्थापन सम्बन्धी जिल्लास्तरीय योजना तर्जुमा फारम

क्र.सं.	स्थानिय तह/स्वास्थ्य संस्थाको नाम	प्रेषण गरीने ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र रहेको स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रको संयोजकको नाम	फोन नम्बर
१.				
२.				
३.				
४.				
५.				
६.				
७.				
८.				
९.				
१०.				

खोप सुपरभाइजर/कार्यक्रम फोकल पर्सनको नाम र दस्तखत :

स्वास्थ्य प्रमुखको नाम र दस्तखत :

भूकम्पबाट कम प्रभावित ५ जिल्लाहरू (जुम्ला, कालिकोट, दैलेख, सुर्खेत र सल्यान) मा प्रयोग हुने फारमहरू

अनुसूची १

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा खोप अभियान - २०८०/८१

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि वडा/स्थानिय तह स्तरीय योजना तर्जुमा फारम

जिल्ला :

स्थानिय तह:

वडा नं :

सं. क्र.	स्वास्थ्य संस्था / वडा	खोप केन्द्र संचालन हुने स्थान	जम्मा लक्षित संख्या (१६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मका व्यक्तिहरू)	जनशक्ति संख्या		आवश्यक खोप तथा खोप जन्य सामग्री									
				धर्मिक/संस्कृतिक	कुल	खोप	भण्डारमा	नो. पं.	सि. नो.	सु. नो.	रक्त	खोप काँच	सो. नो. रिकोड		
कुल जम्मा															

नोट : १. यो फारम अभियान संचालन भन्दा अगावै स्वास्थ्य कार्यालयले स्थानिय तह र वडामा अनिवार्य पठाई विवरण अद्यावधिक गर्न सहजिकरण गर्ने ।

तयार गर्नेको नाम, पद, संस्था र दस्तखत:

स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको नाम र दस्तखत:

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि जिल्ला/प्रदेश स्तरीय योजना तर्जुमा फारम

जिल्ला :

वडा नं. :

सं. क्र.	स्थानिय तह/जिल्लाको नाम	खोप केन्द्र संख्या/सेसन संख्या (दुबै उल्लेख गर्ने)	जम्मा लक्षित संख्या (१६ वर्ष देखि ४५ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरू)	जनशक्ति संख्या		आवश्यक खोप तथा खोप जन्य सामग्री														
				पुरुष संख्या	महिला संख्या	सिपि	ए	ए	ए	ए	ए									

नोट :

- यो फारम वडा तथा पालिकाबाट प्राप्त भएको अनुसूची १ बाट समयोजन गरी अभियान पूर्व नै स्वास्थ्य कार्यालयले तयार गर्नुपर्दछ
- जिल्ला स्तरको योजना तर्जुमा गोष्ठिमा सहभागीहरूले ल्याएको फारमबाट समेत भेरिफाई गरी पालिका तह (लक्षित संख्या, खोप केन्द्र, खोप तथा खोप सामग्री, खोप संचालन अवधि, जनशक्ति आदी) को योजना तयार गरी कार्यान्वयनको लागि जिम्मेवारी समेत बाँडफाँड गर्नुपर्दछ
- प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ती व्यवस्थापन केन्द्रले जिल्ला तहको बास्तविक विवरण प्राप्त गरी सोही अनुसार वितरण व्यवस्था गर्नुपर्दछ

तयार गर्नेको नाम, पद, संस्था र दस्तखत:

स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको नाम र दस्तखत:

अनुसूची ५

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा खोप अभियान - २०८०/८१

टाइफाईड खोप खोप दिँदा खोप केन्द्रमा प्रयोग गरीने ट्याली सिट

(१६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मको लागि)

- (क) जिल्ला: (ख) स्थानिय तह: (ग) वडा नं: (घ) खोप केन्द्रको नाम: (ङ) खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम: (च) स्वयंसेवकको नाम: (छ) अभियान सञ्चालन मिति:

टाइफाईड खोप लिएका १६ देखि ४५ बर्ष उमेर समूहका व्यक्तिहरूको संख्या												
महिला						पुरुष						जम्मा पुरुष संख्या.....
						२०						
						४०						
						६०						
						२०						
						४०						
						६०						
						८०						
						१००						
						१२०						
						१४०						
जम्मा महिला संख्या.....												जम्मा पुरुष संख्या.....

टाइफाइड खोप लगाएका हरेक व्यक्तिको लागि एउटा कोठामा ✓ चिन्ह लगाउनुहोस्।

भ्याक्सिन, सिरिञ्ज र सेप्टी बक्सको प्राप्त-खर्चको विवरण				
क्र. सं	विवरण	प्राप्त	खर्च	फिर्ता/बाँकी
१	टाइफाइड खोप (१० मात्रा भायल)			
२	ए.डि. सिरिञ्ज (गोटा)			
३	सेप्टी बक्स (गोटा)			

सुपरीवेक्षकको नाम, पद र संस्था:

सुपरीवेक्षकको टिप्पणी:

भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा खोप अभियान - २०८०/८१

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान

अभियानको पूर्व तयारी एवम् अभियान सञ्चालन अवस्थाको सुपरिवेक्षण/अनुगमन चेकलिष्ट

जिल्ला: स्थानिय तह: वडा/स्वास्थ्य संस्था:
 अभियान सञ्चालन : देखि सम्म
 जम्मा लक्षित जनसंख्या : सुपरिवेक्षण / अनुगमनको मिति :
 सुपरीवेक्षक/अनुगमनकर्ताको नाम: पद र कार्यालय:

क्र. सं.	क्रियाकलापहरू	कार्य सम्पन्न		सम्पन्न भएको	कहिलेसम्म गर्ने ?	जिम्मेवार व्यक्ति
		भएको	नभएको	छैन भने कारण		
(क)	पूर्व तयारी योजना, समन्वय र वित्तीय व्यवस्था					
१	लक्ष्य अनुसार खोप तथा खोप सामग्रीको प्राप्त र प्रयाप्तताको एकिन					
२	भ्याक्सिन, सिरिञ्ज, सेफ्टी बक्स र अन्य सामग्रीको आपूर्ती वितरणको योजना					
३	ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापनको योजना					
४	बहस-पैरबी, सामाजिक परिचालन र सूचना प्रवाहको योजना					
५	जिल्ला/स्थानिय तह/वडा खोप समन्वय तथा अनुगमन समितिको अभिमुखिकरण					
६	खोप केन्द्र अनुसार लक्षित जनसंख्या, जनशक्ति, सञ्चालन अवधि, खोप तथा खोपजन्य सामग्रीको परिमाण निर्धारण सहितको सूक्ष्मयोजना					
७	सुपरिवेक्षणको योजना (व्यक्ति, स्थान र अवधि सहित) पूर्व तयारी र खोप अभियान सञ्चालन भएको अवधिको लागि					
८	आईस प्याक फ्रिजर, रेफ्रिजेरेटर, कोल्ड बक्स, भ्याक्सिन क्यारियर, आईस प्याक प्रयाप्त भए नभएको र कोल्डचेन व्यवस्थापनको आकस्मिक योजना छु छैन अवस्थाको उल्लेख गर्ने					
९	कार्यक्रम निर्देशिका, फारम, चेकलिष्ट, खोप कार्ड तथा प्रचार-प्रसारका सामग्री प्राप्त र वितरण भए नभएको					
१०	बहस-पैरबी, सामाजिक परिचालन तथा सूचना प्रवाह योजना र योजना अनुसार कार्य भए नभएको					
११	कार्यक्रम अनुसार बजेट उपलब्ध र खर्च बाँडफाँड					

सुपरीवेक्षकको टिप्पणी र दस्तखत :

(ख)	अभियानको समयमा खोप केन्द्र संचालन र व्यवस्थापनको अनुगमन	अवस्था		कैफियत
		छ	छैन	
१.	खोप केन्द्रमा सबैले देख्ने गरी खोप केन्द्र ब्यानर भण्ड्याएको छ/छैन ?			
२.	खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीलाई लक्षित अनुमानित संख्याको अनुमान छ/छैन ?			
३.	खोप केन्द्र संचालन स्थानको उपयुक्त व्यवस्थापन (पर्याप्त स्थान, महिला पुरुषको छुट्टै लाईन, हात धुने स्थान, पर्याप्त फनिचर सहित खोप पश्चात ए.ई.एफ.आई अनुगमनको लागि बस्ने स्थान)			
४.	खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी र स्वयम सेवकको संख्या योजना अनुसार छ/छैन ?			
५.	स्वयम सेवकको जिम्मेवारी छुट्याएको छ/छैन ?			
६.	भ्याक्सिन, सिरिञ्ज सेफ्टी बक्स, खोप कार्ड पर्याप्त छ/छैन ?			
७.	कोल्ड चैन कायम गर्न ४ वटा आइस प्याक छ/छैन ?			
८.	ए.ई.एफ.आई. किटमा तोकिएको औषधि, प्रयोग निर्देशिका, प्रतिवेदन फारमहरू छन/छैनन् ?			
९.	ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र वा टोली र सम्पर्क नम्बरको बारेमा जानकारी छ/छैन ?			
१०.	खोलेको भ्याक्सिनलाई भ्याक्सिन क्यारियर माथि फोम प्याडमा राखेका छ/छैन?			
११.	एक पटकमा एउटा मात्र भ्याक्सिन भायल खोल्ने गरेको छ/छैन ?			
१२.	भायलमा भ्याक्सिन खोलेको समय र मिति लेखेको छ/छैन ?			
१३.	भ्याक्सिन भायलमा भएको सबै खोप दिने गरेको छ/छैन ?			
१४.	प्रत्येक व्यक्तिलाई प्रत्येक पटक खोप तानेर दिने गरेको छ/छैन ?			
१५.	खोप उपयुक्त तरिका, माध्यम र तोकिएको स्थानमा दिने गरेको छ/छैन ?			
१६.	खोप दिदाँ उचित तथा पर्याप्त परामर्श दिने गरेको छ/छैन ?			
१७.	खोप लगाएपछि आधा घण्टा समयसम्म पखिनुपर्छ भनी बताउने गरेको छ/छैन?			
१८.	ए.ई.एफ.आई अनुगमनको लागि तोकिएको स्वास्थ्यकर्मी खोप केन्द्रमा भएको/नभएको			
१९.	प्रयोग गरको सिरिञ्ज र निडिलहरू सेफ्टी बक्समा राखेको छ/छैन ?			
२०.	खाली भ्याक्सिन भायल र अन्य फोहर छुट्टा छुट्टै भोलामा जम्मा गरेको छ/छैन ?			
२१.	सबै व्यक्तिको कार्ड पूर्णरूपमा भरेर दिएको छ/छैन ?			
२२.	भ्याक्सिनको खर्च अनुसार खोप लगाएका व्यक्तिको संख्या मिलेको छ/छैन ?			
२३.	एनाफाइलाक्सिस (Anaphylaxis) भएमा एड्रिनलिन (adrenaline) दिने तरिका र मात्राको बारेमा जानकारी छ/छैन?			

सुपरीवेक्षकको टिप्पणी र दस्तखत:

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान

टाइफाइड खोप अभियान पछि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम

जिल्ला: पालिका:

वडा नं.: गाउँ/टोल :

खोप केन्द्रको नाम, ठेगाना:

अभियान सञ्चालन मिति:

अनुगमनकर्ताको नाम :

अनुगमन गरेको मिति:

घर नं.	अभिभावकको नाम	जम्मा व्यक्ति (१६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्म)	जम्मा व्यक्ति मध्ये टाइफाइड खोप		खोप नलगाएको कारण(पानाको पछाडी दिएको नम्बर उल्लेख गर्नुहोस् ।)	अभियानमा टाइफाइड छुट खोप लगाउन गरेको प्रयास र व्यवस्था
			लगाएको	नलगाएको		
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						
९						
१०						
११						
१२						
१३						
१४						
१५						
					टाइफाइड खोप छुट प्रतिशत :	
	जम्मा				(जम्मा छुट व्यक्ति/जम्मा भेटिएको व्यक्तिX१००)	

अनुगमनकर्ता दस्तखत र मिति:

टाइफाईड खोप नलगाउनुको कारण	
१. घरमा नभएको/बाहिर गएको ।	८. धार्मिक कारणले ।
२. अभियानबारे थाहा नभएको/खोप केन्द्र रहेको स्थान थाहा नभएको ।	९. सुईको डरले ।
३. खोप केन्द्र टाढा भएको ।	१०. अवाञ्छित घटनाको डरले ।
४. खोप केन्द्रमा भ्याक्सिन नभएको ।	११. खोप लिने-नलिने वारे निर्णय गर्न नसकेको
५. खोप लगाउन पछि/अर्को दिनमा जाने विचार गरेको ।	१२. अन्य (कारण छोटकरीमा उल्लेख गर्ने) ।
६. खोप लगाउन आवश्यक नठानेको	१३. थाहा छैन/जवाफ दिन नमानेको ।
७. विरामी भएको ।	

टाइफाईड खोप अभियानपछि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम प्रयोग गर्ने तरिका

- (१) टाइफाईड खोप अभियानमा १६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मका व्यक्ति छुटेका छन् कि छैनन् भनेर निश्चित गर्नको लागि घर-घरमा गएर अनुगमन गर्नुपर्दछ ।
- (२) यो अनुगमन खोप अभियानमा कम्तिमा २ वटा सेसन सञ्चालन भई सकेपछि पहिलो, ४ वटा सेसन सञ्चालन भई सकेपछि दोस्रो र सबै केन्द्र सञ्चालन भई सकेपछि शंकास्पद गाउँ/टोलमा अनुगमन गर्नुपर्दछ । यसरी अनुगमन गर्दा शंकास्पद सबै स्थानलाई समेट्नुपर्छ ।
- (३) यो अनुगमन खोप सेवाको पहुँच नभएको गाउँ/टोल, खोप नलिने वर्ग, समुदाय र यो अभियानमा प्रगति कम भएको स्थानहरूमा नै गर्नुपर्दछ ।
- (४) यो अनुगमन स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको सुपरीवेक्षकहरू, पालिका, स्वास्थ्य कार्यालयबाट खटिने सुपरीवेक्षकहरूले समेत गर्नुपर्दछ । साथै प्रदेश/केन्द्रबाट, सहयोगी संघ-संस्थाबाट खटिने अनुगमनकर्ताले पनि अभियानको अनुगमन गर्न सक्नेछन् ।
- (५) अनुगमन गर्दा सम्बन्धित गा.पा./न.पा./उ.न.पा./म.न.पाको वडा, गाउँ/टोलमा पुगेपछि त्यस ठाउँको कुनै एउटा घरबाट अनुगमन शुरु गर्नुपर्दछ । हिमाल, पहाड र पातलो बस्ति भएमा क्रमश कुनै घर नछुटाई **१६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मका व्यक्ति भएका १५ वटा घरमा** गएर र घना बस्ति र शहरी क्षेत्रमा शुरु भएको घर पछि १ घर छोडी अनुगमन गर्नुपर्दछ ।
- (६) यो अनुगमन गर्दा उत्तरदिने व्यक्तिसँग अनुगमनको उद्देश्य बताउँदै त्यस घरका १६ बर्ष देखि ४५ बर्ष सम्मका प्रत्येक व्यक्तिले टाइफाईड खोप लगाए/नलगाएको कुरा अनुसूचि अनुसार निश्चित गरी अभिलेख गर्नु पर्दछ ।
- (७) अन्त्यमा, जम्मा व्यक्तिको संख्या छुट्टा छुट्टै जोडेर लेख्ने । साथै १५ घरमा भएका जम्मा व्यक्ति र सो मध्ये खोप पाएका/नपाएका विच तुलना गरी छुट प्रतिशत र खोप कभरेज प्रतिशत विश्लेषण गर्नु पर्दछ । यसको लागि महल नं. ५ को जम्मा छुट संख्यालाई महल नं. ३ को जम्मा बालबालिकाको संख्याले भागा गरेर १०० ले गुणन गर्ने यसबाट छुट बच्चाको प्रतिशत आउदछ ।
- (८) यसरी अनुगमन गर्दा खोप लगाउन छुट भएका व्यक्तिलाई अभियानमै खोप लगाउन परामर्श गरी कहाँ, कहिले लगाउने हो सो को महल नं. ७ मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
- (९) अनुगमनकर्ताले अनुगमन पश्चात् यो फारम पृष्ठपोषण सहित सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा बुझाउने र स्वास्थ्य संस्थाले तोकिएको अनुसूची १४.मा अनुगमनको नतिजा समायोजन गरी अभियानको प्रगती प्रतिवेदन सहित अनिवार्य पठाउने ।

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान

वडा स्तरीय प्रतिवेदन फारम

पालिकाको नाम:

खोप केन्द्र संख्या खोप सञ्चालन मिति

वडा नं.:

स्वास्थ्य संस्थाको नाम:

क्र सं	खोप केन्द्रको नाम	जम्मा लक्षित संख्या	प्रगती संख्या			प्रगती प्रतिशत	खोप डोज			ए. डि सिरिञ्ज			ए. इ. एफ. आई. संख्या	
			महिला	पुरुष	जम्मा		प्राप्त	खर्च	फिर्ता	प्राप्त	खर्च	फिर्ता	सामान्य	गम्भिर

RCM गरिएका जम्मा संख्या ..... सो मध्ये खोप छुट संख्या.....

नोट : यो प्रतिवेदन फारम वडा स्तरमा खोप अभियान सम्पन्न भए पछि खोप केन्द्र स्तरको टयाली सिटबाट समायोजन गरी अभियान सकिएको ३ दिन भित्र पालिकामा उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

तयार गर्ने

खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम र दस्तखत :

१

२

३

स्वास्थ्य संस्था प्रमुख :

नाम :

दस्ताखत :

मिति :

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान

ए.ई.एफ.आई. उपचार तथा प्रेषणको व्यवस्थापन सम्बन्धी जिल्लास्तरीय योजना तर्जुमा फारम

क्र.सं.	स्थानिय तह/स्वास्थ्य संस्थाको नाम	प्रेषण गरीने ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र रहेको स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रको संयोजकको नाम	फोन नम्बर
१.				
२.				
३.				
४.				
५.				
६.				
७.				
८.				
९.				
१०.				

खोप सुपरभाइजर/कार्यक्रम फोकल पर्सनको नाम र दस्तखत :

स्वास्थ्य प्रमुखको नाम र दस्तखत :

अनुसूचि १७

ए.ई.एफ.आइ फारम अनुसूची १

ए.ई.एफ.आइ.को प्रतिवेदन फारम

तत्काल गरीने प्रतिवेदन फारम

मिति : समय :

(क) साधारण विवरण		
स्वास्थ्य संस्थाको नाम:	जिल्लाको नाम:	
बिरामीको नाम थर:		
जन्म मिति	पुरुष ☐ महिला ☐	
अभिभावकको नाम/ नाता :		
बिरामीको पुरा ठेगाना: गा.पा./नगरपालिका/उप महानगरपालिका/महानगरपालिका		
वडा नं. .... टोल/गाँउ : ..... घर नं. .... फोन नं.		
(ख) प्राविधिक विवरण		
खोप दिएको मिति : / / /	लक्षण शुरु भएको मिति : / / /	
समय :	समय :	
भ्याक्सिन दिएको स्थान/स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना		
भ्याक्सिन दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम:		पद:
खोपको नाम:	भ्याक्सिन/घोलकमा भएको उत्पादनकर्तालटनं.	भ्याक्सिन को म्याद सकिने मिति:
१)	१)	१)
२)	२)	२)
३)	३)	३)
तत्काल अनुसन्धान चाहिने(कारण)		
.....		
अस्पतालमा भर्ना छ ☐ छैन ☐ मिति/समय		
मृत्युभएको छ ☐ छैन ☐ मिति/समय		
प्रेषण भएको संस्थाको नाम:	सोहि समय र केन्द्र मा त्यस प्रकारका घटना घटेको छ ☐ (सख्या)/छैन ☐	

नोट: फारम पूर्णरूपमा भरिसकेपछि यथासक्य छिटो स्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य निर्देशनालय, परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउने

प्रतिवेदन गर्ने व्यक्तिको नाम: पद:

दस्तखत: फोन नं: मिति/समय:

खोप लगाएपछि हुने अवाञ्छित घटना (ए.ई.एफ.आई.) को अनुसन्धान फारम

(अनुसन्धान गर्दा सबै विवरणहरू स्पष्टसँग भर्नुहोस् । नपुग भएमा अर्को पानामा लेखी यसैसाथ राख्नुहोस् । यसलाई फिल्ड रिपोर्ट र ए.ई.एफ.आई. रिपोर्टसँगै फाइल गर्नुहोस् । ए.ई.एफ.आई. रिपोर्ट भएको २४ घण्टाभित्र अनुसन्धान गर्नुपर्नेछ ।)

(क) साधारण विवरण

ए.ई.एफ.आई. केश आई.डि.
नम्बर:

स्वास्थ्य संस्थाको नाम :	जिल्लाको नाम:
बिरामीको नाम थर :	
जन्म मिति :	पुरुष ☐ महिला ☐
अभिभावकको नाम र नाता :	
बिरामीको पुरा ठेगाना: गा.वि. स./न.पा.को नाम :	
वडा नं.: टोल/गाँउ :	घर नं. : सम्पर्क फोन नं.:

(ख) भ्याक्सिनको विवरण:

खोपको नाम	शरिरको कुन भागमा खोप दिएको	खोप दिएको तरिका	भ्याक्सिन लट नं.	घोलक लट नं.	भ्याक्सिन उत्पादन गर्ने कम्पनि	भ्याक्सिनको म्याद नाघ्ने मिति	घोलकको म्याद नाघ्ने मिति

खोप दिएको मिति र समय	ए.ई.एफ.आई.शुरु भएको मिति र समय	ए.ई.एफ.आई.सूचना प्राप्त गरेको मिति र समय

(ग) प्राविधिक विवरण:

बिरामीको बारेमा थप जानकारी :
विगतमा खोप दिँदा बालबालिकालाई कुनै प्रतिक्रिया देखा परेको थियो ? थियो ☐ थिएन ☐ थाहा भएन ☐ । थियो भने उल्लेख गर्नुहोस्.....
के बच्चामा अन्य कुनै एलर्जि छ ? छ ☐ छैन ☐ थाहा भएन ☐ । छ भने उल्लेख गर्नुहोस्.....
बिरामीको अवस्था : निको भएको ☐ केहि सुधार भएको ☐ अवस्था बिग्रिदै गएको ☐ मृत्यु भएको ☐ (मिति, समय र स्थान) .....
घटनाको विस्तृतिकरण :
उपचारको विवरण:

प्रयोगशालामा कुनै अनुसन्धान गरीएको छ ? (रगत, दिसा, आदिको जाँच): छ छैन
 यदि छ भने के पत्ता लागेको छ ? पोष्टमार्टम गरीएको छ छैन
 यदि छ भने के पत्ता लागेको छ ?

के समुदायमै गई अनुसन्धान थालिएको छ ? छ छैन
 सोही खोप सेसनमा देखिएका मिल्दा जुल्दा घटनाहरू (सख्या).....
 खोप नलिएकामा देखिएका मिल्दा जुल्दा घटनाहरू(सख्या).....
 के खोप सेसन/खोप केन्द्रमा खोप दिने तरिका अवलोकन गरी अनुसन्धान थालिएको छ ? छ छैन
 सोही भायल बाट कति जनालाई खोप सेवा दिएको थियो .....
 कुन अवस्थामा बालबालिकालाई खोप दिइएको थियो?
 पहिले/अन्तिमको केहिमात्रा बाँकि भएको बेलामा?
 पहिले/सेसनको अन्त्यतिर केहि बालबालिका बाँकि रहेको अवस्थामा?

कुन सिरिञ्ज प्रयोग गरीएको थियो? ..... पूनः प्रयोग गर्न मिल्ने
 (प्लाष्टिक/ग्लास), ... एक पटक प्रयोग गरेपछि फ्याक्ने ..... ए.डि. सिरिञ्ज, ... अन्य
 यदि पूनः प्रयोग गर्न मिल्ने सिरिञ्ज प्रयोग गरेको भएमा : निर्मलिकृत प्रक्रिया हेर्नुहोस् :
 उपयुक्त/अनुपयुक्त/अवलोकन नगरीएको
 अनुपयुक्त भएमा उल्लेख गर्नुहोस्:च्यातिएको/म्याद गुज्रेको/निर्मलिकृत नभएको

स्वास्थ्य कार्यकर्ताले भ्याक्सिन दिएको तरिका:उपयुक्त/अनुपयुक्त
 अनुपयुक्त भएमा उल्लेख गर्नुहोस्:..... अवलोकन नगरीएको

कोल्डचेनको व्यवस्थापन (कोल्डस्टोर देखि प्रयोग गरीने स्थान सम्मको): उपयुक्त/अनुपयुक्त
 अनुपयुक्त भएमा उल्लेख गर्नुहोस्: ..... अवलोकन नगरीएको

के भ्याक्सिन दिनु भन्दा अगाडी बालबालिकाको स्वास्थ्यको मुल्याङ्कन गरीएको थियो? थियो/थिएन/थाहा भएन
 यो स्वास्थ्य संस्थाबाट विगत ३० दिनमा अन्य कुनै ए.ई.एफ.आई प्रतिवेदन भएको थियो कि?थियो/थिएन/थाहा भएन ।
 यदि प्रतिवेदन भएको भए कति जनामा ? .....

(घ) लेखाजोखा:

ए.ई.एफ.आई हुनाको कारणहरूको सारांस: यदि एक भन्दा बढी कारणहरू देखिएमा बक्समा चिन्ह लगाउनुहोस् ।

कार्यक्रमको त्रुटी	भ्याक्सिनको प्रतिकुल असर	संयोगवस घटेका मिल्दोजुल्दो समस्या	स्पष्ट नभएको
☐ असुरक्षित सुई	☐ ४८ घण्टा भित्र उच्च ज्वरो (१०२ ^० से. भन्दा बढी) आउनु	☐ खोप नलगाएका अन्य बालबालिकामा देखिएका उस्तै उस्तै असरहरू	
☐ सही तरिकाले खोप तयार नगरेको	☐ अचेतन अवस्था हुनु , स्नायु प्रणाली संग सम्बन्धित गम्भिर असरहरू देखिनु	☐ अन्य	
☐ ठिक ठाउँमा खोप नदिएको	☐ अतिसिघ्र लुलो पक्षघात (नगन्य मात्रामा ओ.पि.भि.को प्रयोग पछि देखिन्छ)		

☐ खोप भण्डारण र ढुवानी सही तरिकाले नगरेको	☐ २४ घण्टा भित्र Anaphylaxis देखिनु		
☐ गलत घोलक प्रयोग गरीएको	☐ १४ दिन भित्र इन्सेफलाइटिस/इन्सेफ् यालोप्याथी देखा पर्नु		
☐ गलत तरिकाले घोलक प्रयोग गरीएको			
☐ अन्य			

अनुसन्धानको निष्कर्ष :

कार्यक्रमको त्रुटी: पक्कै हो सम्भावित हो हुनसक्ने हो हुन नसक्ने असम्बन्धित अवर्गीकृत

भ्याक्सिनको प्रतिकूल असर: पक्कै हो सम्भावित हो हुनसक्ने हुन नसक्ने असम्बन्धित अवर्गीकृत

संयोगवस घटेका मिल्दोजुल्दो समस्या: पक्कै हो सम्भावित हो हुनसक्ने हो हुन नसक्ने असम्बन्धित अवर्गीकृत

निष्कर्षका आधारहरू .....

बिरामीको अनुगमन गरीएको छ छैन, यदि छ भने उल्लेख गर्नुहोस्:.....

थपउपचारको लागि सिफारिस: छ छैन यदि छ भने उल्लेख गर्नुहोस्: .....

ए.ई.एफ.आई. भएपछि सुधारात्मक प्रयासहरू: छ छैन , यदि छ भने उल्लेख गर्नुहोस्: .....

अनुसन्धानबाट कार्यक्रम सुधार गर्नकालागि गरीएका सिफारिसहरू :

(ड) अनुसन्धान कर्ताको विवरण:

अनुसन्धान कर्ताको नाम: पद: सहि:

- १)
- २)
- ३)

अनुसन्धान शुरू भएको मिति र समय: .....

अनुसन्धान समाप्त भएको मिति र समय:.....

यो फाराम भरिसकेपछि अनुसन्धान कर्ताले स्वास्थ्य कार्यालयमा र अर्को प्रति स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा परिवार कल्याण महाशाखामा यथासक्य छिटो माध्यमबाट पठाउनु पर्दछ । प्रतिवेदनको आधारमा सम्बन्धित निकायले तत्काल आवश्यक कार्य गर्नु पर्दछ ।

खोप कार्डको नमुना:

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा

सुखी, सुखी, सुखी

भूकम्प प्रभावित जिल्लामा खोप अभियान

खोप कार्ड

दर्ता नं.: ..... (स्वास्थ्य संस्थाको छाप)

नाम: .....

उमेर: ..... वर्ष ..... महिना

खोप केन्द्रको नाम: .....

खोप दिएको विवरण:

खोपको नाम	खोप लगाएको मिति			खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम
	गते	महिना	साल	
दादुरा-खेला				
टाइफाइड				

५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको नियमित खोपमा खोप छुट भएको नभएको

यदी छुट भएको भए,
नजिकैको नियमित खोप केन्द्र र सञ्चालन मिति : .....

नोट : यो कार्ड सुरक्षित राख्नु होला ।

सरसफाई सम्बन्धी ६ स्वस्थकर व्यवहार

१
६ महिनाको उमेर सम्म
सततपस्य मात्र खेराउने

२
राखरी पकाएको र सुरक्षित
खाना खाउने

३
सामान पागीले भिचिगिचि
रुटा थुने

४
बच्चालाई जन्नेदेखि
१५ महिनासम्ममा सबै
खोपहरू पूरा गर्ने

५
सबै सफा बापीको प्रयोग गर्ने
र बच्चाको दिसा घाँटी नै
फाउने

६
दुध र पाती उमालेको
मात्र खाउने

निकट भविष्यमा १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका किशोरीहरूलाई
लक्षित गरेर **पाठेघरको मुखको क्यान्सर** विरुद्धको
एच.पि.भि खोप अभियान संचालन हुँदैछ ।

थप जानकारीको लागि ☎ १११५ वा नजिकैको स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क गर्नुहोला ।

नियमित खोप तालिका र नियमित खोप छुट भएका

५ वर्ष सम्मका बालबालिकालाई खोप दिने तालिका

खोप	मात्रा, सुई लगाउने स्थान र माध्यम	नियमित खोप तालिका	नियमित खोप छुट भएको तर १२ महिनासम्ममा आएमा	नियमित खोप छुट भएको बच्चा १२ महिना देखि ३३ महिनासम्ममा आएमा	नियमित खोप छुट भएको बच्चा ३४ महिना देखि ५ वर्षसम्ममा आएमा
बि.सि.जी.	०.०५ मि. लि. दाँया पाखुराको माथिल्लो भाग छाला भित्र (ID)*	१ मात्रा: जन्मने वित्तिकै	बच्चाको उमेर १ वर्ष भित्र भएमा ०.०५ मि. लि. र १ वर्ष वा माथिका लागि ०.१ मि. लि. एक मात्रा दिने (०.१ मि. लि. दिँदा एफ.आई.पि.भी. दिने सिरिन्जले खोप दिने)		
रोटा	१ ट्युब (मुखमा, गालाको भित्री भागमा)	२ मात्रा: ६ र १० हप्तामा	एक महिनाको फरकमा २ मात्रा दिने		२ वर्ष माथिका उमेर समुहको बच्चाहरूलाई रोटा खोप दिनु हुँदैन
पोलियो	मुखमा दुई थोपा	३ मात्रा: ६, १० र १४ हप्तामा	एक महिनाको फरकमा ३ मात्रा दिने		
एफ.आई.पि.भी.	०.१ मि. लि. दाँया पाखुराको माथिल्लो भाग छाला भित्र (ID)*	२ मात्रा: १४ हप्ता र ९ महिनामामा	चार महिना (१६ हप्ता)को फरकमा २ मात्रा दिने		
पि.सि.भी	०.५ मि. लि. दाँया तिघाको बिच बाहिरी भाग मासुमा (IM)*	३ मात्रा: ६ हप्तामा, १० हप्तामा र ९ महिनामा	७ महिना मुनिको बच्चा भएमा पहिलो भेटमा पहिलो मात्रा, एक महिनाको फरकमा दोस्रो मात्रा र ९ महिनामा तेस्रो मात्रा दिने ७ देखि १२ महिनासम्मका बच्चाहरूलाई एक महिनाको फरकमा ३ मात्रा दिने	दुई महिनाको फरकमा २ मात्रा दिने	
डि.पि.टी.- हेप.बी-हिब (पेन्टाभ्यालेन्ट)	०.५ मि. लि. बाँया तिघाको बिच बाहिरी भाग मासुमा (IM)*	३ मात्रा: ६, १० र १४ हप्तामा	एक महिनाको फरकमा ३ मात्रा दिने		३ मात्रा दिने: पहिलो र दोस्रो मात्रा १ महिनाको फरकमा दिने र तेस्रो मात्रा दोस्रो लगाएको ६ महिनाको फरकमा दिने
दादुरा रूबेला	०.५ मि. लि. बाँया पाखुराको माथिल्लो भाग छाला र मासु बिच (SC)*	२ मात्रा: ९ र १५ महिनामा	९ महिना देखि १५ महिना मुनिको बच्चा भएमा पहिलो भेटमा पहिलो मात्रा र एक महिनाको फरकमा १५ महिनामा दोस्रो मात्रा दिने		१५ महिना देखि ५ वर्ष सम्म एक महिनाको फरकमा २ मात्रा दिने
जापानिज इन्सेफलाइटिस	०.५ मि. लि. दाँया तिघाको माथिल्लो बाहिरी भाग छाला र मासु बिच (SC)*	१ मात्रा: १२ महिनामा	१ मात्रा		
टाइफाइड	०.५ मि. लि. बाँया तिघाको बिच बाहिरी भाग मासुमा (IM)*	१ मात्रा: १५ महिनामा	१ मात्रा		

*ID – Intradermal, IM – Intramuscular, SC – Subcutaneous

सम्झनुहोस्: गर्भवती महिलाले पहिलो गर्भमा कठिमा एक महिनाको अन्तरमा २ पटक टि.डी. खोप लगाउनु पर्छ ।

पूर्ण खोप लगाऔं, बालबालिकालाई रोगहरूबाट सुरक्षित बनाऔं ।